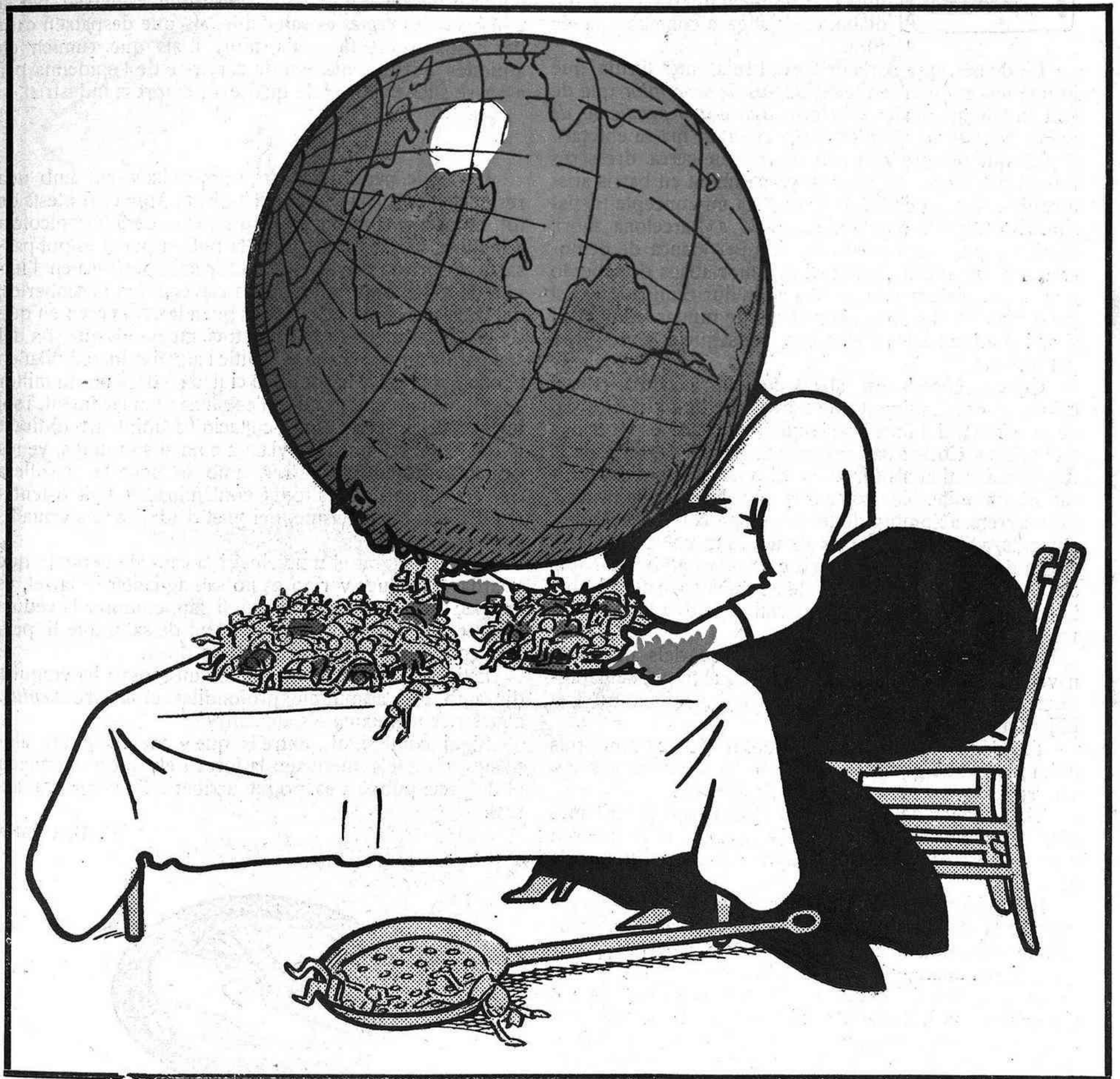


L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1871 Any XXXVI
BARCELONA 6 DE NOVEMBRE DE 1914



PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims Atrassats: 20

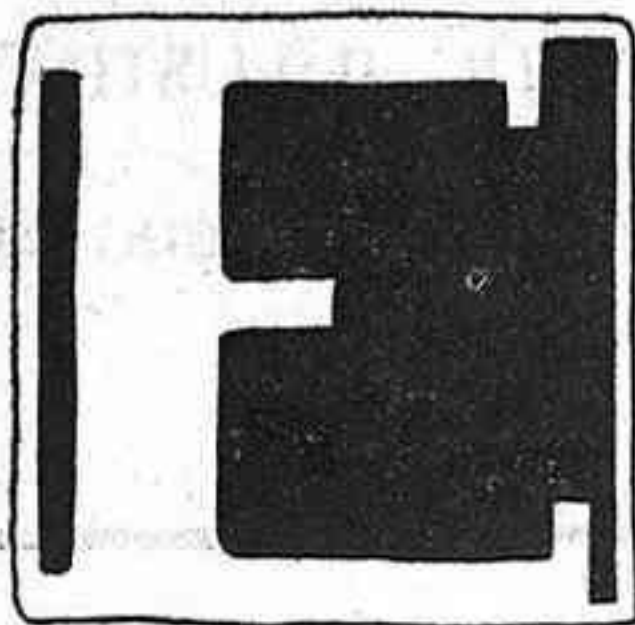


TOTS-SANTS DE 1914

La senyora Terra fent la tradicional castanyada



La guerra



M sembla que a tenir un poc de vergonya el cronista d'un setmanari barceloní no pot parlar d'altra cosa que del tifus. Això també és guerra, tan guerra com la veritable guerra, i tinguent guerra a casa, qui diable ens obliga a comentar la de fóra.

En demés, que Barcelona era bruta, més bruta que lo que feia suposar aquelles *quejas de suscriptor* que de tant en tant apareixien en algun *diario independiente de avisos y noticias*, ja n'estavem enterats, massa enterats. Aquell que sempre va a peu, aquell que cerca dresseres i no té pas llurs obligacions precisament en barris aristocràtics, té de la ciutat de Barcelona un concepte tristíssim. Es comprèn que la democràcia a Barcelona morí; morí, no per manca d'ideals, sinó per manca de demòcrates. El demòcrata, a Barcelona, mor abans de saber lo que és la democràcia, mor abans de dur caminadors i si passa dels caminadors, mor abans de mudar les dents, i si arriba a mudar les dents, no consegueix viure prou per a votar.

Cal convèncer's que, abans de pendre cèdula, el barceloní pobre ha tingut que escapar de la *diarrea* verda, de la difteria, del tifus i de la tuberculosi. Si les eleccions a diputats a Corts s'han pogut guanyar en benefici de la República es deu als forasters. El pur barceloní descamiat és un mite. No existeix; cap sobreviu a la brutícia dels carrers, a l'ombra de les escoles, a la falsificació dels aliments, a l'impuresa de les aigües... Ho voleu més clar?

Fa dos anys que jo entro a casa meva amb l'horrible convicció de que en les soles de les meves sabates hi porto prou metzines per a exterminar a tota la meva família.

I vos juro que no hi hà cap barco dels que avui naveguen en aigües del mar del Nort que tingui tanta precaució en topar amb les mines, com jo poso en no trepitjar sutgeries.

Tota la meva agilitat en giragonsar pels carrers bruts no'm serveix de gran cosa, dona la l'espessor de les coses repugnants que ensamenten l'empedrat.

Tinc l'honor de que la meva ploma hagi descrit més d'un cop amb gran realisme tot lo que ara es decideixen a pintar les plomes serioses agullonades pel tremende conflicte.

Per a que surés la veritat, per a que's decidissin a regoneixe-la els diaris polítics locals amics i amparats pels responsables de tan horrible abandono, ha sigut precís que'l flagell aparegués amb tota la seva poixança.

Sí, senyor; ara l'opinió de que la nostra ciutat és una ciutat brutíssima, deixada de la mà de les autoritats i entregada al vil mercantilisme de una dotzena de llestos, d'una dotzena de presumits i d'una altra d'estúpits, és ja unànim. Però per a conseguir aqueix resultat han sigut necessaris cinquanta mil malalts de tifoidea. Es car.

Quan sols eren trenta mil es pogueren sentir encara

veus *raonables* de digníssims pròcers que pregaven no s'alarmés a l'opinió estrangera, car Barcelona ofería un redors de pau, un refugi preciós en les circumstancies actuals per a els que desitjaven sustreure's als perills de la guerra. Aqueixa consigna de no espantar al foraster passi el que passi és horriblement típica. Cridem a la gent per a matarla. No hi fa res que'l que arriba de bell nou a Barcelona es mori el tercer dia d'arribat, sempre seràn dos dies de negoci per a un fondista, dos dies de fer compres, dos dies d'anar en tramvía, al cafè, al music-hall o en últim cas a la farmacia i al trust municipal de pompes fúnebres. Se aprofita el que's pot. Aqueixa manera d'entendre el patriotisme cívic és quelcom que fa perdonar als que falsifiquen aigües minerals, als que vernissen el peix, als confiters que van a trobar al governador explicant-li que l'àcit bòric que esmersen per a conservar les *yemes* és saludable, als que despatxen carn de bestiar mort de mala mort i als que rumien en aquestes hores la manera de servir-se de l'epidemia per a fer-se subvencionar de qualsevol empresa industrial.

* * *

El públic, per la seva part, sempre ha viscut amb una resignació cristiana respecte a higiene. Aquí es protesta de tot, es formen comissions pro qualsevol cosa, és boicoteja a la lluna, i s'esbatussen amb la policia per si es pot passar o no per un carrer en manifestació, però acaten l'imperi de les escombreries, de les clavegueres descobertes, del fang quan plou i de la pols quan fa vent i creu en que de les pestes en tenen la culpa tots, menys els que són del seu partit. Aqueixa fè en el polític i aqueixa incredulitat en el microbi fa neixre hèroes. Un ciutadà—diguem-ho millor—el que viu a ciutat, no se l'engatussa tan fàcilment, i sol fer gala de la seva despreocupació escupint arreu, tirant lo que li sobra, tan si és vianda com si són draps, venes i cataplasmes en ple carrer, amb la mateixa senzillesa que ara s'amorra a les fonts contaminades, fent ostentació del seu escepticisme, pel gust d'admirar als vianants aprensius.

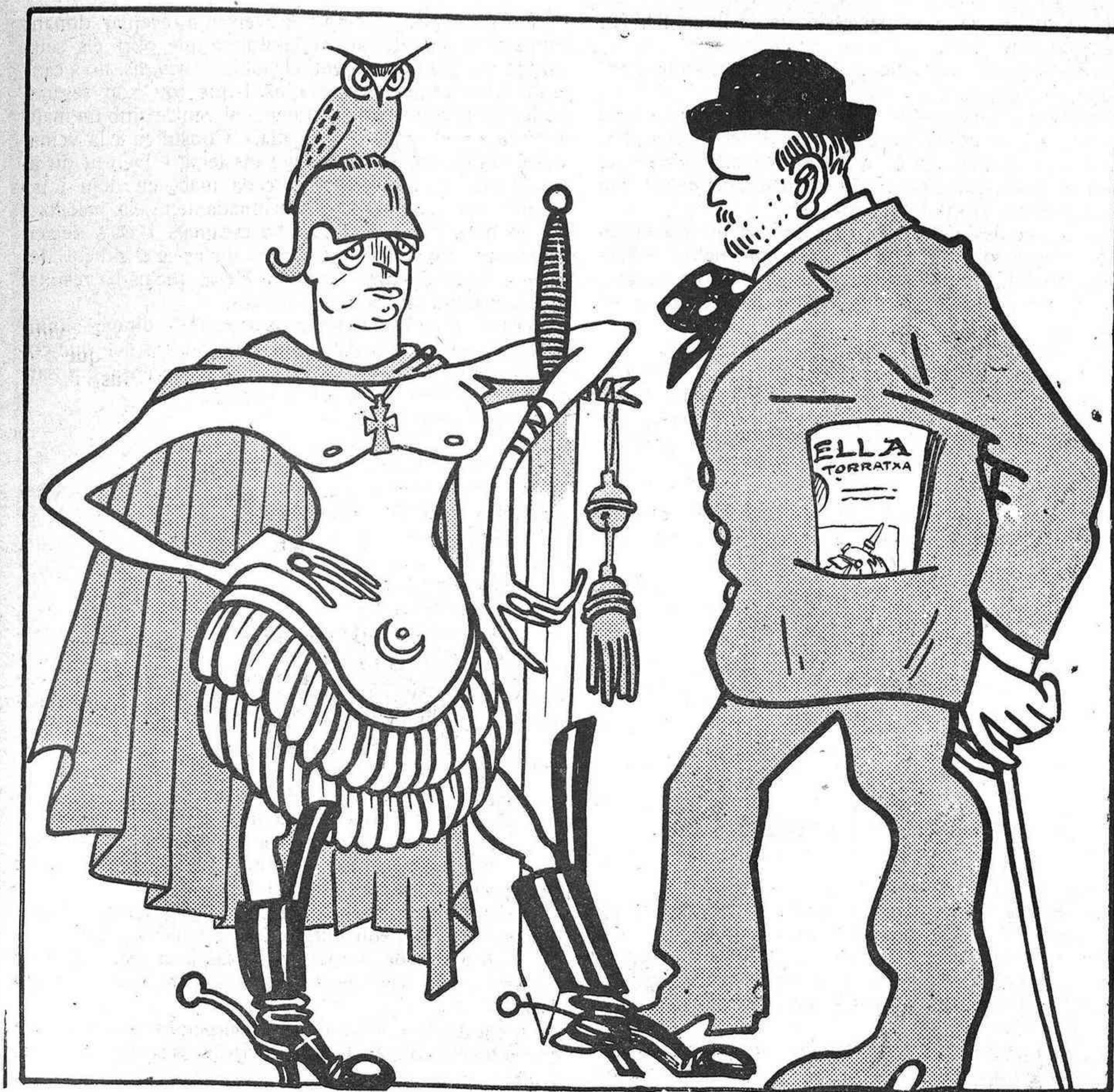
El qui malgrat el municipal i la capa de vermell que guarda les aigües verinoses no sab aguantar-se la set, és incapaç de saber exigir als que li fan comprar la cèdula i pagar els consums el tant per cent de salut que li pertoca com a rèdit dels diners que'ls dona.

Estic conforme amb lo que en un glosari ha vingut a dir amb una admirable profunditat el nostre *Xenius*: aquests es mereixien els alemanys.

Sigui com sigui, entre'ls que's mereixen els alemanys, els que's mereixen la forca i els que's mereixen el despreci públic s'es pogut arribar a la vergonya actual.

P. BERTRANA





SENSE PÈL

—Ja ho veus que és trist!.. El senyor fiscal s'ha empenyat en afeitar-me els bigotis.
 —Això rai, no't dongui pena. Presente't com vulguis, tothom te coneixerà igualment.

Ecce Ajuntament!

Si volen veure gent de veres consternada, mirin-se als nostres regidors.

Aturats davant de la furiosa embestida de Barcelona en pes, que no s'explica la frescura amb que l'Ajuntament ha permès que'l tifus s'apoderés de la ciutat, els pobres concejals tremolen, palideixen i, com a suprema excusa, murmuren:

—Però ¿què podem fer-hi, nosaltres, si les aigües venen contaminades?...

I és cert. ¿Què poden fer-hi ells, amb això?

Als nostres regidors, per coses que's relacionin amb

l'higiene, el benestar i la salut de Barcelona, no'ls vagin a buscar per res.

An ells, no'ls treguin de les seves ocupacions predilectes i en les quals, segurament, ja pensaven quan, poc abans de les eleccions, removien cel i terra per a que'ls possessin en candidatura.

La vigilància dels escorxadors, l'administració dels consums, la complicada reglamentació dels mercats, el tinglado dels cementiris, l'intervenció en la subasta de obres... això, això és lo que cautiva la seva atenció i els absorbeix totes les hores del dia i no poques de la nit.

Per això, quan algú els parla de carrers bruts, de clavegueres que aposten, de focs d'infecció, de cementiris que s'omplen mercès a la desídia regidoresca, els con-

cejals, admirats, com si baixessin de la lluna, fins fan veure que s'indignen.

—Així estem?—exclamen.—Ves qui s'havia de pensar que les aigües...

Naturalment, com que aquesta banal lamentació no resol res i els homes comprenen que cal fer alguna altra cosa de més eficàcia, tot és, ara, trassar plans de defensa contra els *lodos* que a conseqüència d'aquells *polvos* han vingut a alterar la salut de Barcelona.

Hi hà que desinfectar, hi hà que tapar les clavegüeres, hi hà que cobrir el Bogatell, hi hà que netejar l'Acquía Condal, hi hà que higienisar la ciutat a tota pressa...

Fins avui no havien fet res; ara, en deu minuts, volen fer-ho tot.

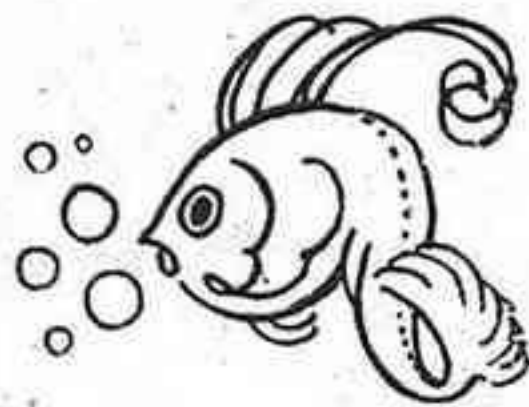
Pobres carnestoltes!...

Si realment fossin capassos de tenir un gest heròdic, al veure la tamborinada que contra ells s'aixeca i reconeixent-se impotents per a reparar el dany immens que amb la seva ineptitud han causat a Barcelona, correrien, junts, a presentar la dimissió de! càrrec.

Però dimitir, ells?... Cà!...

Els consums, els escorxadors, els cementiris, els mercats, les contractes d'obres, tenen tan poderosos atractius!...

MITU



Passant la passa

—Quants ne té vostè, a casa?

Aquesta és la pregunta de reglament cada vegada que pel carrer es topen dos amics o dos coneguts.

I aqueixos *quants* se sobrenten que vol dir malalts de tifus o de gàstriques infeccioses que són les seves germanes petites; perquè de Joseps, Joans i ases... i típics, n'hi han a totes les cases.

I quina passa, cavallers!... Quatrecent, cincents atacats nous, en un dia!... Un promedi de trenta mil malalts declarats, sense comptar els que se la passen sense donar-ne compte. I gràcies encara que és benigne, puix, segons els llicenciats, no'n moren sinó un deu per cent. Però, així i tot, un hom no pot eixir de casa que no's topi amb tres o quatre enterros i set o vuit combregars.

Així, cada cop que veiem passar un mort, ens vé el consol filosòfic als llavis:—Aquest pobre serà un dels «deu per cent»!... I respirem satisfets.

Apotecaris que la ballaven ben magre, ara no s'entenen de feina; però lo que són les coses... ara que hi han molt malats i que podrien treballar, ara, a conseqüència de la guerra, es troben sense medicaments. Menys mal que havent-hi passa, tot passa; i tenint a la botiga bona provisió de aigua amb sucre, l'honorable apotecari no s'ha de negar mai a servir al client.

La veritat és que per a curar la passa actual els senyors metges no recepten res o ben poca cosa: dieta absoluta, aixaropets inofensius, banys generals quan la febre és alta, caldo de pastanaga quan és baixa, i parin de comptar.

Però si els doctors no s'atreveixen a receptar, donant temps al temps i deixant la naturalesa que obri els seus vintidues dies, la nostra gent, el poble, el *vulgus*, no's cansa de donar remeis preservatius. I que tots són segurs. Parleu amb la portera: «un pegat al ventre amb un mató de monja i set caps d'arengada.» Consulteu a la veïna: «lavatives de suc de caliquenyo mastegat.» Deixeu dir al municipal: «un bitxo vermell cada matí, en dejú i no tinguin por d'agafar-lo». Afortunadament els malalts i fins els bons ja comencen a estar escamats i no's deixen ensarronar; tot lo més que fan és agafar-se al ridícol decàleg del savi doctor... de sobre-Mesa, que'ns ha resultat una llumanera de les més colossals.

«Això, al menys, si no cura no mata»—diuen;—i vinga aigua bullida, que és l'aigua més poca solta que coneixen els paladars humans; i vinga els aprensius, posar-se el termòmetre clínic a sota l'aixella:

—Com estàs, noi?

—37 i 4 dècimes.

—Malament. Això ja és temperatura.

Al cap de dues hores, la senyora, de mena més espantadissa, més alarmada encara:

—Veiam, torna-te'l a posar.

—Què senyala?

—37 i sis dècimes.

—Ja el tens, ja!... Ja l'has pescat.

—Vols dir?... la passa?

—Sí, sí!... ¿on vas a parar amb sis dècimes per damunt de la temperatura normal! Desenganye't, les dècimes són símptomes.

—Doncs ¿què hem de fer?

—Anar a cercar el metge.

—Quin metge?

—El doctor Turró, si et sembla.

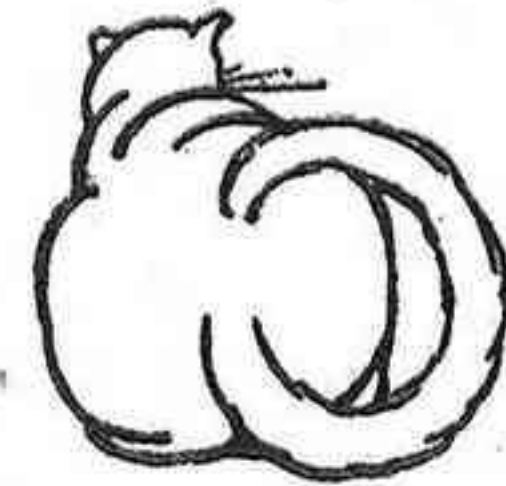
—Qui? aquell que ara s'ha enrecordat de analitzar les aigües, després d'haver permès que'ls barcelonins ne beguessin d'infectades mig any seguit?

—Deixa-ho anar això; pensa que tens dècimes, i avui dia tenir dècimes són símptomes de tenir la passa.

—Dècimes són símptomes de la passa, però *dècimes* i *Turró*... són més aviat símptomes de que s'apropa Nadal.

I, encara, lo que ho dona a comprendre més, és veure que'ls nostres higienistes municipals són una colla de *neules*.

FRA NOI



El gat filarmònic

Somniem, doncs, somniem... L'aigua segueix batent sobre les lloses del carrer, monòtona, acompassada, persistent. Una gran peresa s'ampara del nostre còs. Encén l'estufa, Mimí, tal com jo encenc la pipa; i tu, Mussette, porta'm el gat. Ajusteu els finestrons.

—Ola! ja ets aquí, marruixa? Vina, vina. Phs!, phs!, phs!...



L'ATRACADOR

—De quin banc deu ésser aquest Kaixer que fa parlar tant?... Quina xiripa que ara passés per aquí!



LES CLASSES DIRECTORES

—Encara et queixaràs?... Neutral i tífic!... Després dígues que no mirem pel bé de l'obrer.

Us en aneu? Tingueu compte amb mullar-vos; no tardeu. El gat i jo ens quedem.

He apagat el llum; tant sols un raig verd-gris, travessant els finestrons, talla les tenebres de la cambra. El foc, al fons, sembla una flor vivent meravellosa.

El gat se'm tira a sobre i es frega amb mi. Estem estirats sobre'l sofà; li vaig passant la mà pel cap, pel clatell, pel llom, gratant-lo suaument. A l'acabar cada carícia, me quedo amb la seva cua entre'ls dits i la pentino. L'animalet s'extremeix nirviosament.

M'estiro cercant comoditat encara. La bestia es caragola voluptuosament sota les meves mans.

Davant dels ulls tancats desfilen dònnes nues. Els dits segueixen pessigollejant al gat, el còs del qual s'arqueja a l'amoixar-lo.

I, de sobte, mireu: la seva esquena sona. En contes de pèls de seda i pell i òssos, te trobes amb que té primes i bordons, talment com una guitarra.

D'haver-me trobat amb testimonis, segurament que hauria volgut constatar la meravella i l'encant s'hauria desfet. Però estic sol, i per mi sol faig sonar aquella arpa sensual.

Quin concert, amics meus! El gat-guitarra respòn als meus ensomnis com fembra retuda an els desitjos. La seva cançó és dolça, dolça, dolça... però, de sobte, esgarrrapa.

M'ha esgarrrapat i li he pegat. Aleshores m'ha mossegat al mig del cor. He volgut fer-lo fòra. Inútil! Cent vegades he cregut que ja no estava amb mi, però sí que hi era; a les nits venia a despertar-me com el fantasma aquell de la cançó gallega:

*«Cuando penso que me fuches,
negra sombra que me asombras,
al pie dos meus cabezales
tornas faciéndome mofa».*

I jo no podia enfadar-m'hi; me posava tot melancòlic i res més, esperant que'm demanés un perdó ja concedit.

Res!

He sigut jo qui he tingut de demanar-lo i humiliar-me.

Què voleu fer-hi!

*«Si cantan es ti qui cantas.
Si xoran es ti qui xoras...»*

S'ha començat altra volta la serenada que les meves carícies fan cantar an aquest gat que té bordons i primes a l'esquena, igual que una guitarra.

ESCA

Voilà l'ennemi!

Ja està averiguat tot.

La causa única i exclusiva del conflicte sanitari que'ns ha caigut al damunt no és la porqueria que cobreix la ciutat, ni la continua i gens prudent remoció del subsol, ni l'ausència completa de vigilància higiènica: és l'aigua.

Oh, sí, sí! La ciencia ho ha dit, i en aquestes matèries, quan la ciencia parla, *boca abajo todo el mundo*.

¿Coneixen el microbi d'Eberth? No?... Ditxosos vostès!...

El microbi d'Eberth, que com ja poden suposar, és una bestiola molt petita, s'instala un dia en l'aigua; cria allí i es reproduïx escandalosament, i, ja convertit en legió, s'abandona en la corrent cristallina, i

Allá va el microbio!...

¿Quién sabe dó va?

Passejant-se per les canonades, arriba a les fonts, puja als pisos, surt per les aixetes, salta als gots, entra al còs del pobre desprevingut, i, a l'endemà, la ciutat compta amb un veí menys i *La Vanguardia* amb una esque-la més.

Vet'ho aquí tot!... Es l'aigua.

S'ha fet l'anàlisi dels diferents manantials que assorteixen a Barcelona, i tots s'han trobat contaminats.

Al de Moncada hi hà cada microbi que canta el *credo*.

Al de Dos Rius... el *credo* i la *salve*.

Al del Llobregat... no'n vulguin més de canturies.

L'aigua, l'aigua!... Ella és l'única culpable de les nostres desditxes.

Què s'ha de fer, doncs, davant d'aquesta menaça?

Abandonar en *totum* l'aigua... i entregar-se al ví.

No hi hà més recurs que aquest.

Perque, de tot això dels filtres purificadors, de l'àcid cítric, de l'ebullició preventiva, ríguin-se'n. Els microbis, mercès a aquestes precaucions, podrà ésser que's morin, però les seves calaveres quedaràn forçosament a l'aigua, i ¿els sembla si ha de ésser gaire bò l'empassar-se amb la beguda tants restes mortals?

En canvi, al ví, si és pur, no hi hà res; res més que suc de raims, la sang de la terra, l'esperit que anima l'univers...

¿Que un pot emborratxar-se?

Pot-ser, sí.

Però, entre agafar una «pitima» o morir «a mans» del microbi d'Eberth... vostès mateixos, triïn.

MATÍAS BONAFÉ



Del jardí dels humoristes

LA COMPETENCIA

En Pau Canyameres i en Josep Barbeta eren pastissers. Dos pastissers rivals, que tenien les botigues en el mateix carrer, l'una al costat de l'altra.

Es feien una competència barbre; sempre estaven rumiant quina en farien per a reventar-se mutuament i pendre's la clientela. Quan l'un arreglava l'aparador d'una manera, l'altre, l'endemà, l'arreglava també igual. Si en Canyameres donava cupons, en Barbeta també; si l'un feia regalos a la clientela, l'altre convidava a dinars de duro... Lo que's diu una guerra a mort!

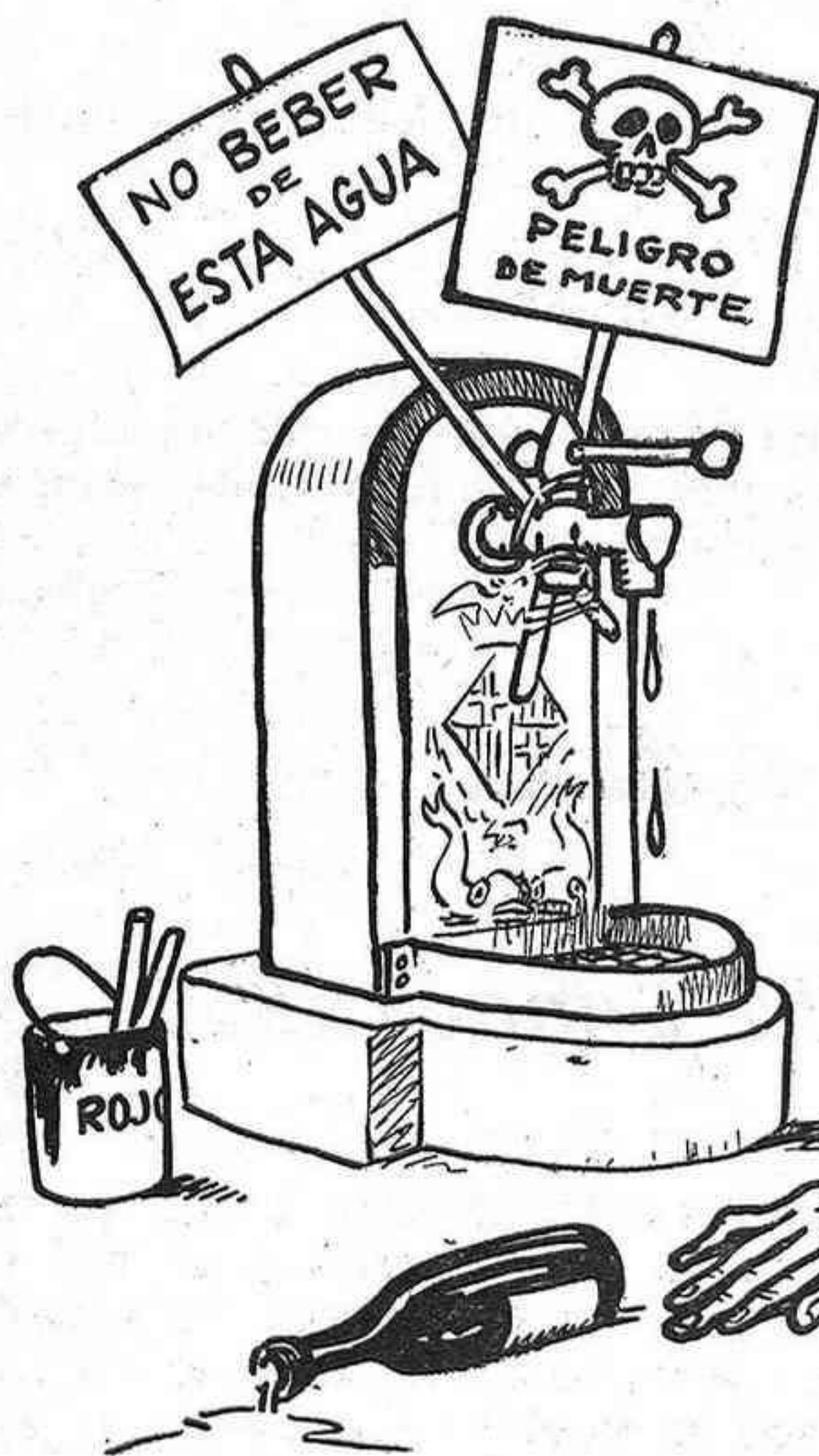
Un dia en Pau Canyameres va col·locar al mig del aparador una gran muntanya de dolços pastissets amb un gran lletrero que deia:

«A 10 cèntims—El pastisser que us en faci pagar més, senyal que us roba.»

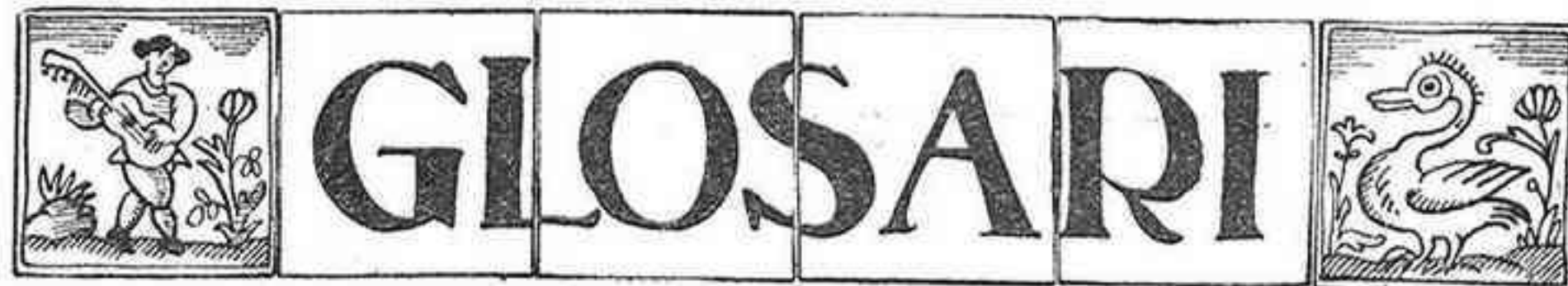
L'endemà, al mig de l'aparador de la botiga d'en Josep Barbeta hi havia, igualment, una gran muntanya dels mateixos dolços pastissets i un gran lletrero que deia:

«A 15 cèntims—El pastisser que us els dongui més barato senyal que us envenena.»

NOËL



EL BORRATXO



ESPURNES DE LA GUERRA

Una de les moltes crisis d'idees i de teories que hi ha hagut desde que va començar la guerra, és la crisi de l'agraïment.

—A mi sí que... me'n fum de la virolla!



LA NOVA TURPINITA

—Cregui'm, President; envil alxò a les files alemanyes. Per fer la competència al mort:r de 42, és la nata.

Havem parlat, a Madrid, amb alguns intel·lectuals— i els diem intel·lectuals, del modo més ofensiu—que'ns fan verdadera repugnància.

Aquests intel·lectuals han viscut fins ara, i encara viuen, del pa cuit an els forns de França; del robo i el saqueig fet a França, i de l'ingeni saquejat a França.

Són els arregladors de comedies, de vodevils i de revistes; els trasplantadors de l'art francès, tant i tant ple del dò de la gràcia i de finíssima ironia; els que van al mercat de París a vigilar tot lo nou que surt, per disposar-ho a l'espanyola; els marxants de comerç teatral que adapten (en diuen adaptar) el genre artístic a la moda; sastres de teatre improvisats, que, talla per aquí i sorgeig per allà, han posat basars de comedies... per a anar cobrant bons trimestres.

Doncs, alguns d'aquests comissionistes, així que han vist que a París ja no hi podien saquejar, o perquè's teatres estaven tancats, o perquè els autors eren a la guerra, han deixat la menjadora i s'han tornat germanòfils.

Pobre gent! Si volen fer alemany, hauràn d'esperar

que's tradueixi, i ells traduir-ho del francès, i, vulgues que no, hauràn d'ésser criats d'aquest poble que ara menyspreuen.

Aquests homes, me jan l'efecte del qui ha estat convidat a un palau, i per agrair l'obsequi, s'embruti darrera la porta.

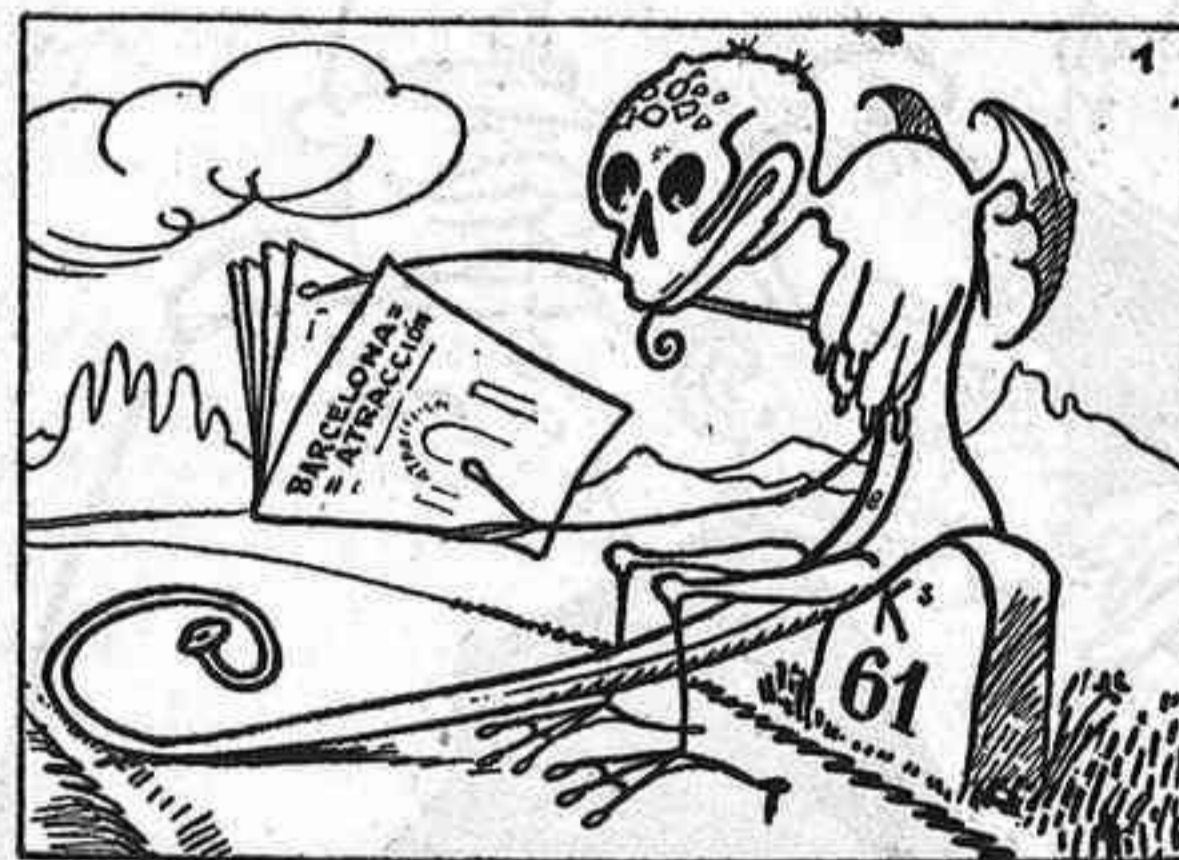
També sabem d'un jove aristòcrata, i com aquest en trobariem d'altres, que, per poguer-se divorciar i gaudir de les lleis de França, es va nacionalitzar francès.

Així que va estar divorciat, es va tornar a fer espanyol, es va casar amb una altra espanyola, i un cop casat, s'ha fet germanòfil.

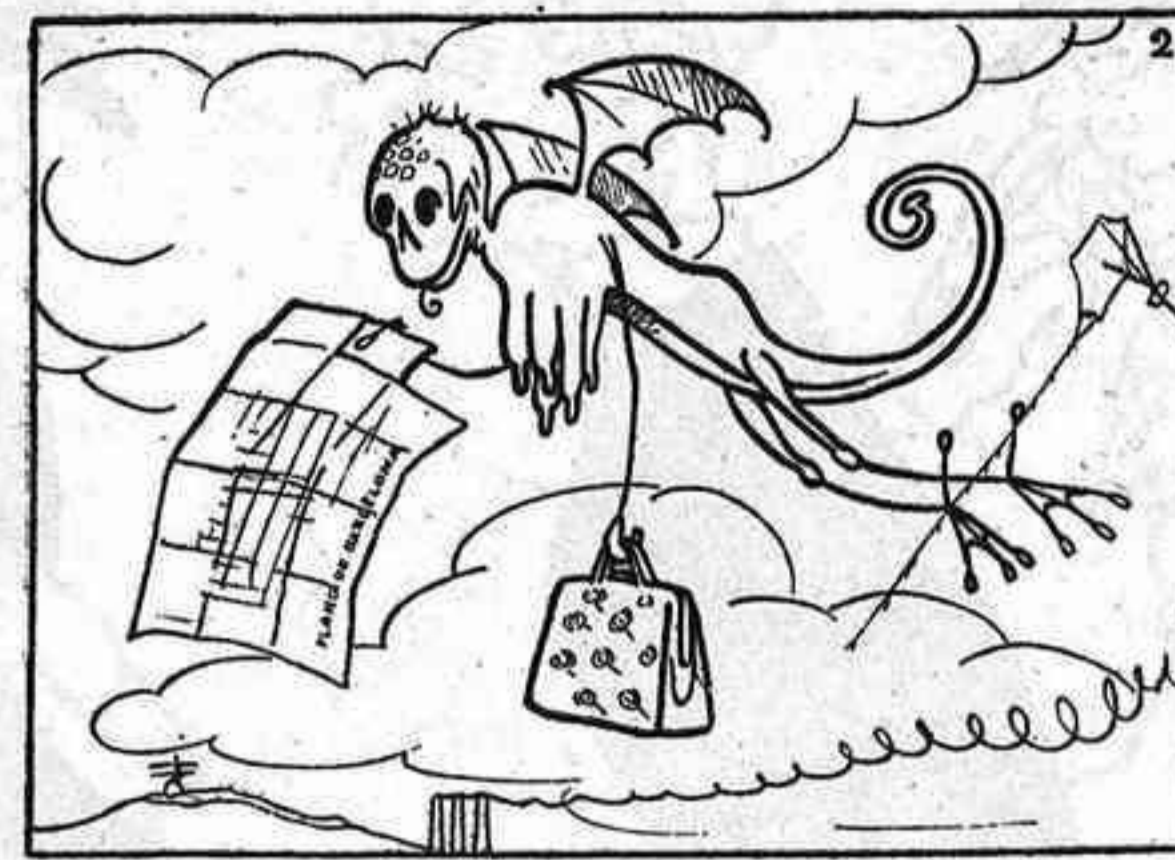
L'excusa que va donar, per haver-se'n fet, és que a França van decretar la separació de l'Església i de l'Estat, i que això, ell, no pot consentir-ho.

Separar-los de l'Església, encara que no hi vagin, no pot-ser; però separar-los de la dona, encara que siguin casats per aquesta Església separada, ho troben bé per do

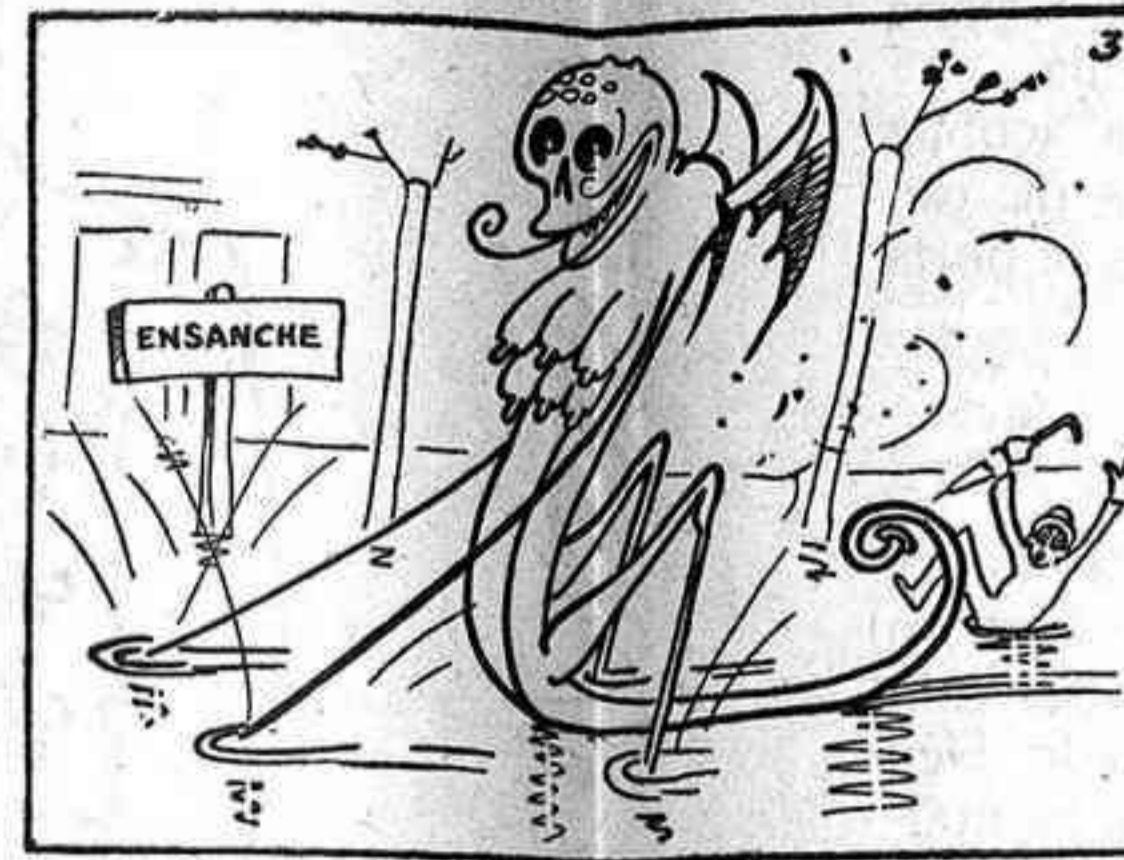
EL TIFUS A BARCELONA O LA BARRA D'UN AJUNTAMENT



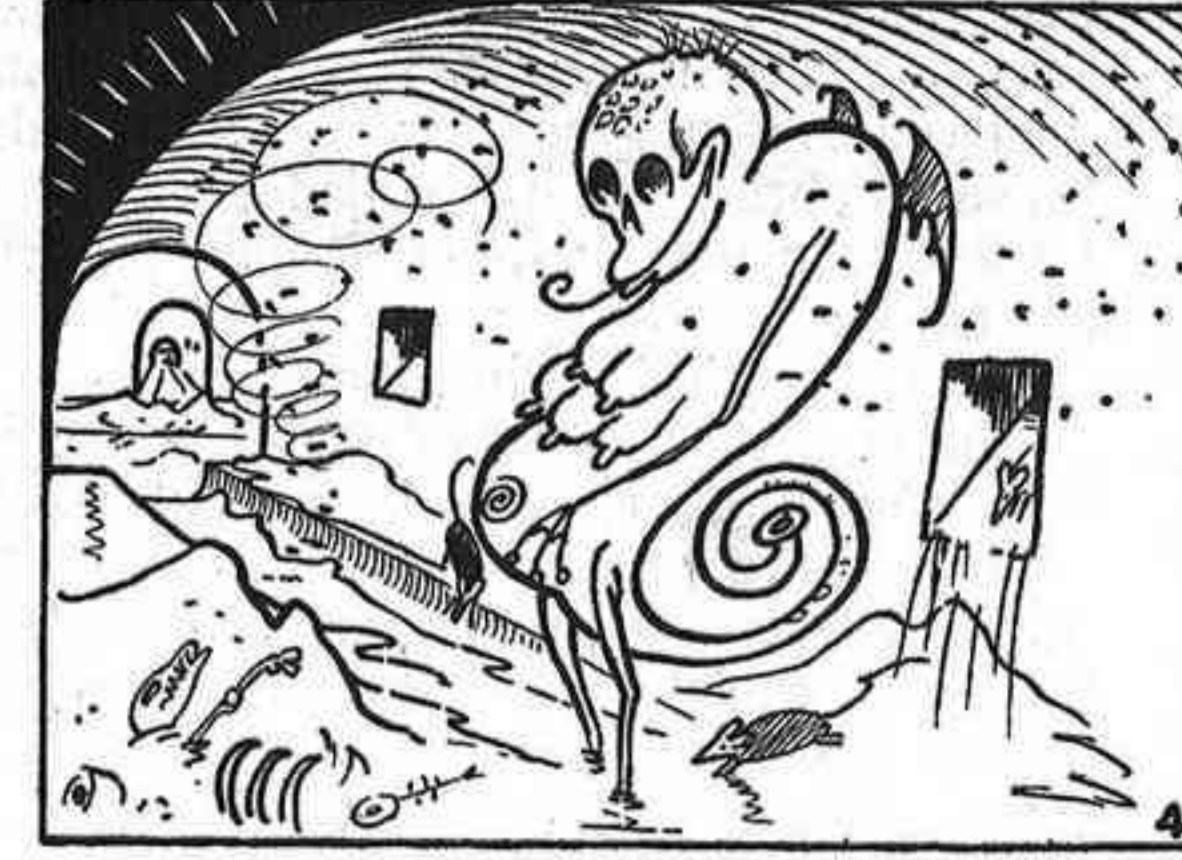
—Barcelona?... Diu que és tan bonica i que té uns administradors tan estúpits...



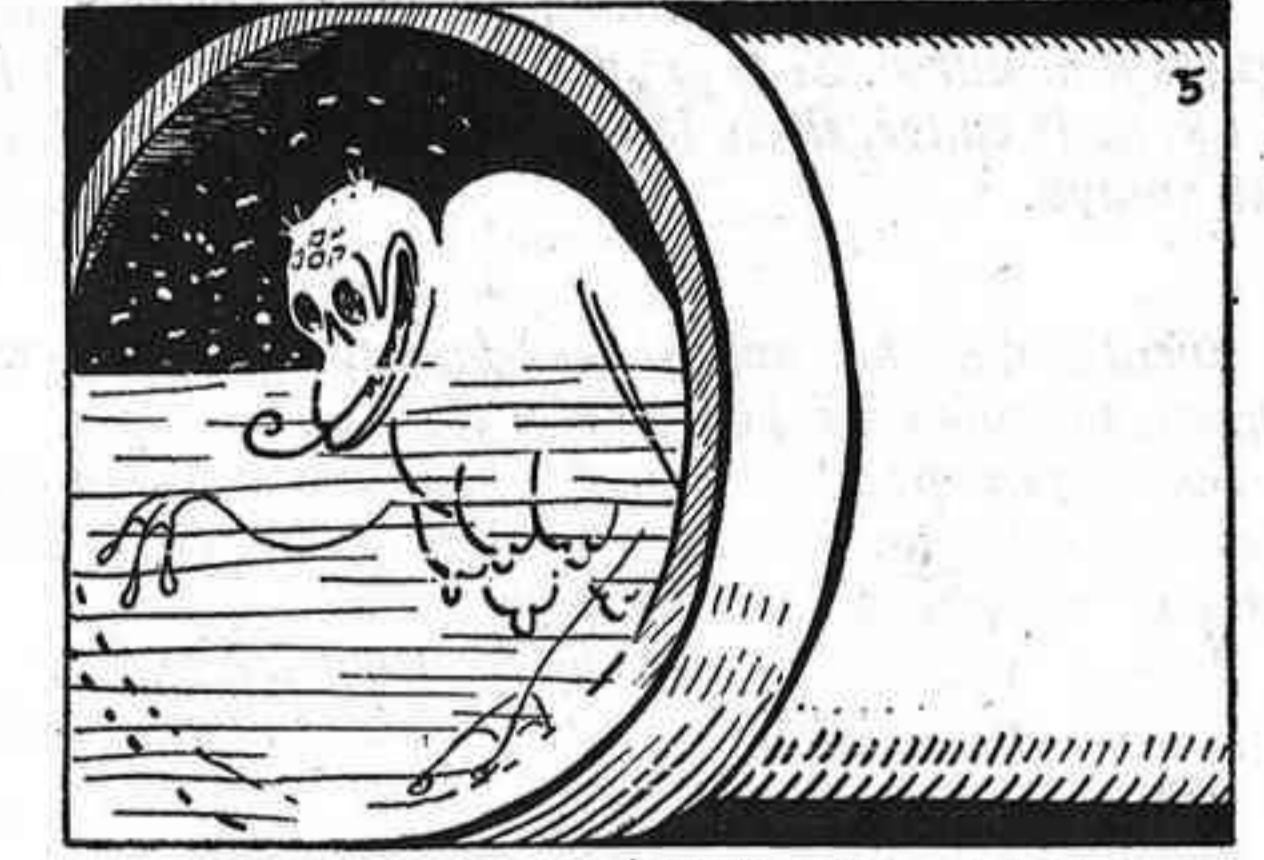
—Pot-ser que'ns hi arribessim?... Ja està dit.



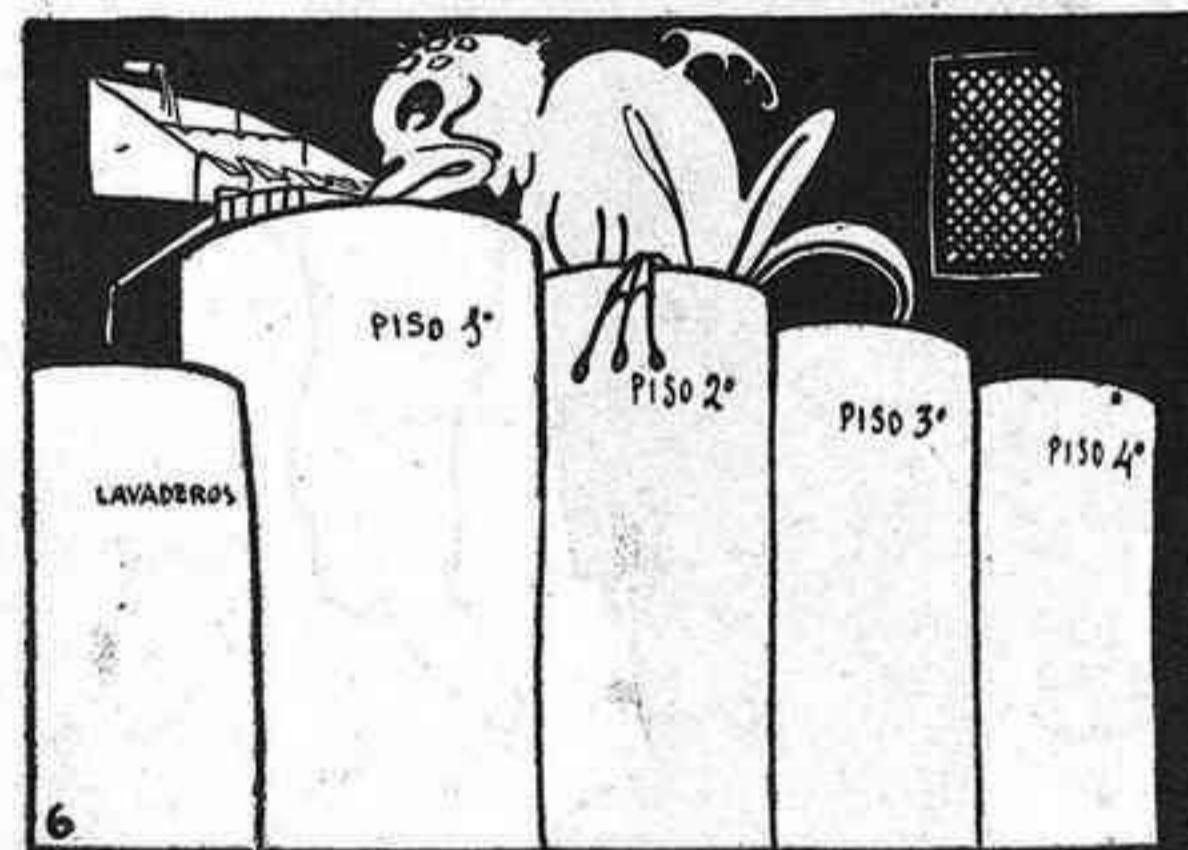
—Bravíssim!... No!, quin terreno més abonat!... Ni fet d'encàrreg.



—Cap a la claveguera falta gent. Això és un país ideal!



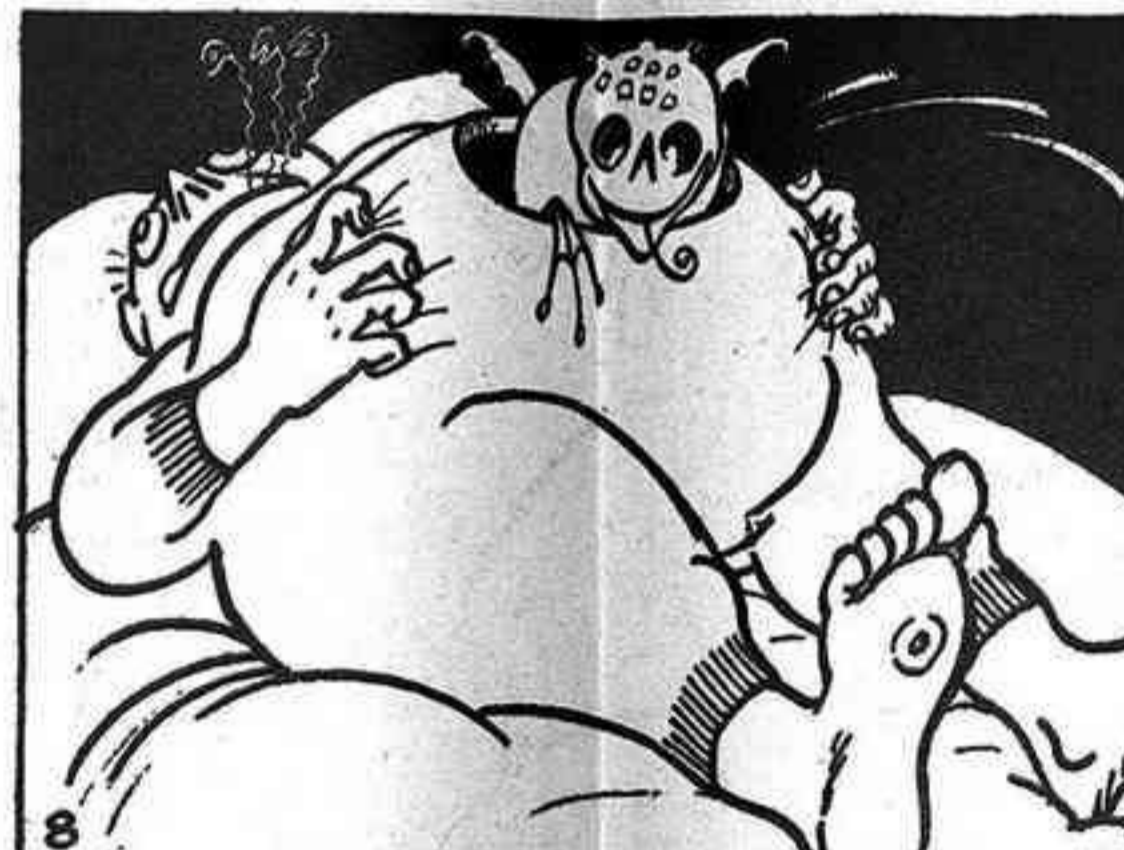
—Una canyeria d'aigua? Magnific!... Aquest és el meu element.



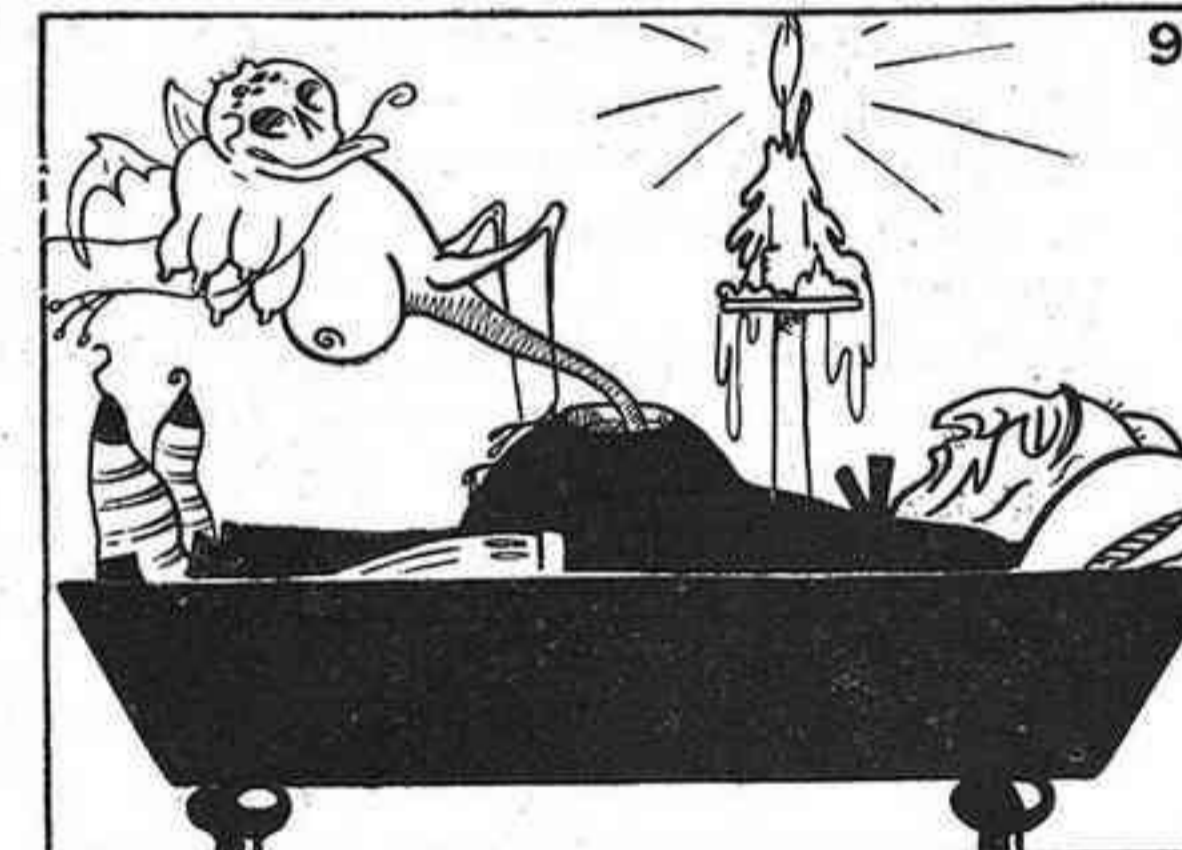
—Què són això?... Banyeres a dalt del terrat?... Les hi deuen haver posades per a mi, de segur.



—Tiba, home, tiba!... Abaix va, que és fresqueta i regalada!..



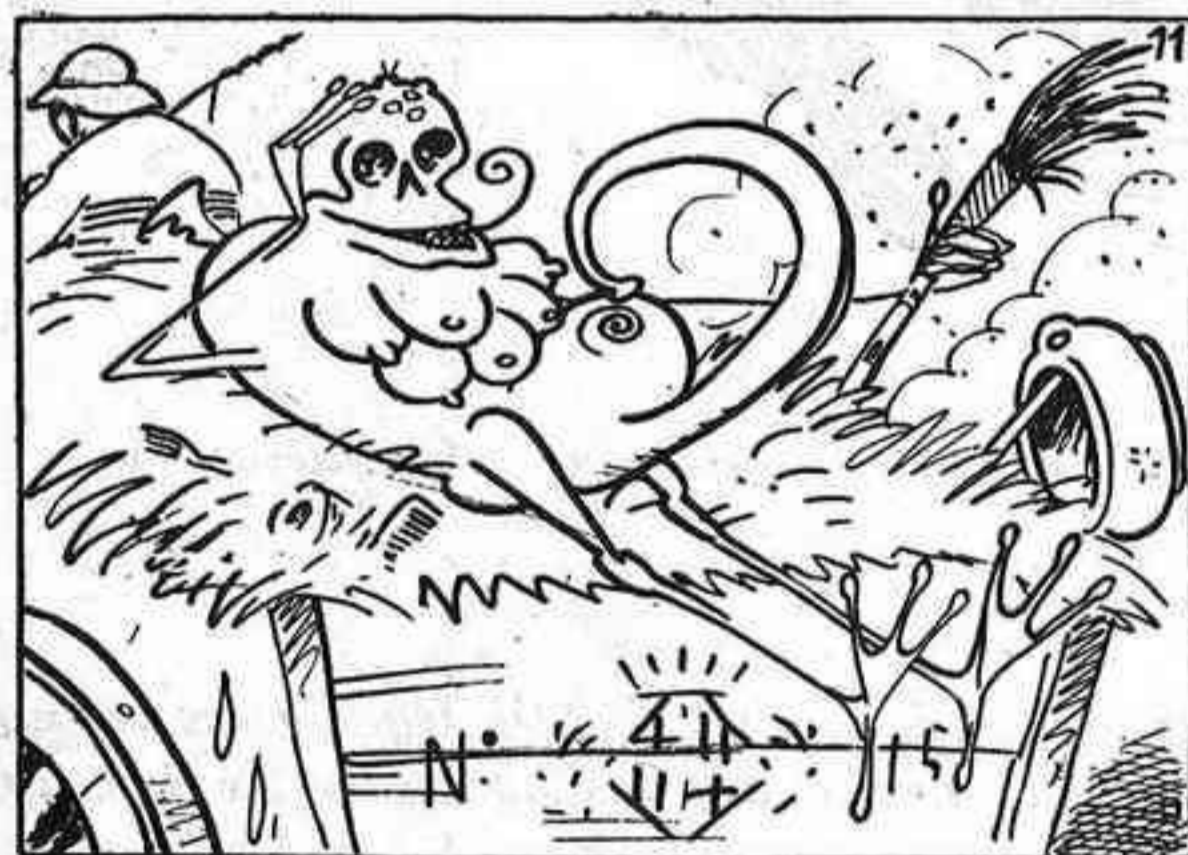
—Amigo, quina feina se'm gira aquí dintre!... Vintiu dies sense reposar!



—Ja l'he pelat, pobre Peret!



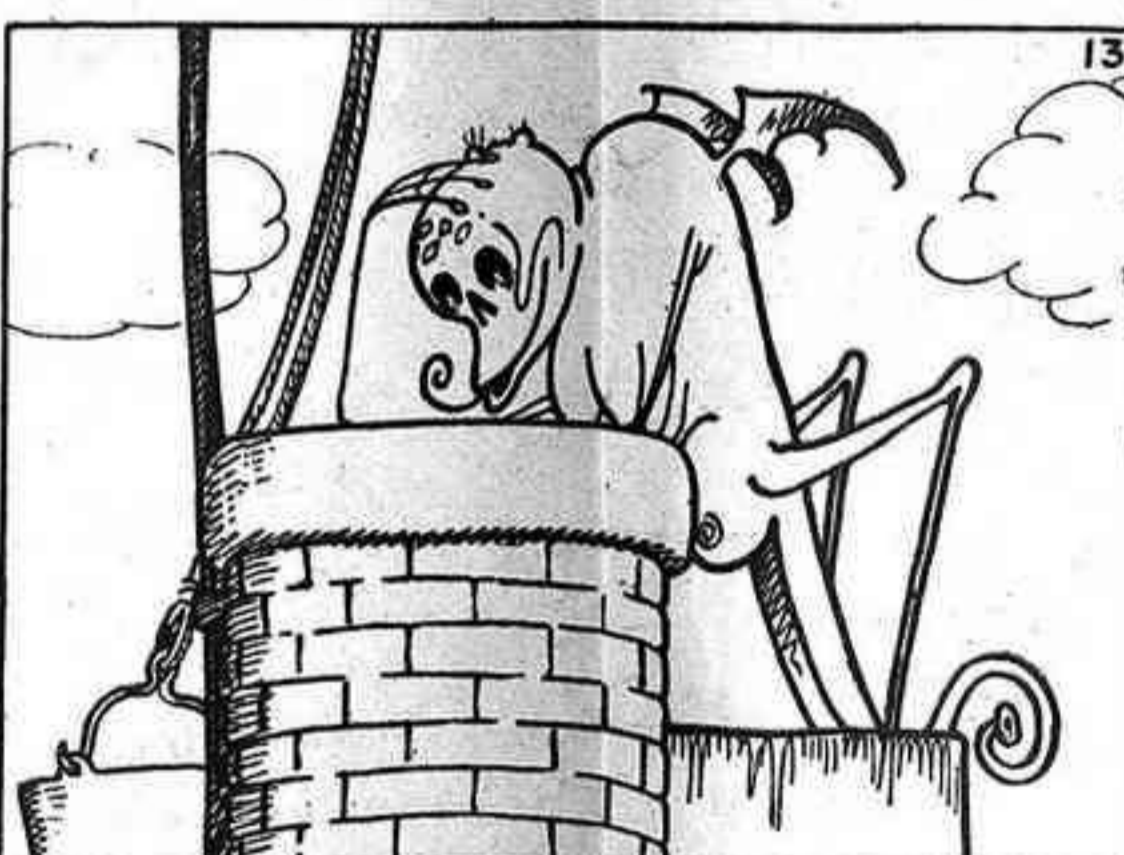
—Ben mirat, per això, la culpa no és pas tota meva... Guaitau els quartos de les pomes.



—I els carros dels escombraires...



—I els mercats...



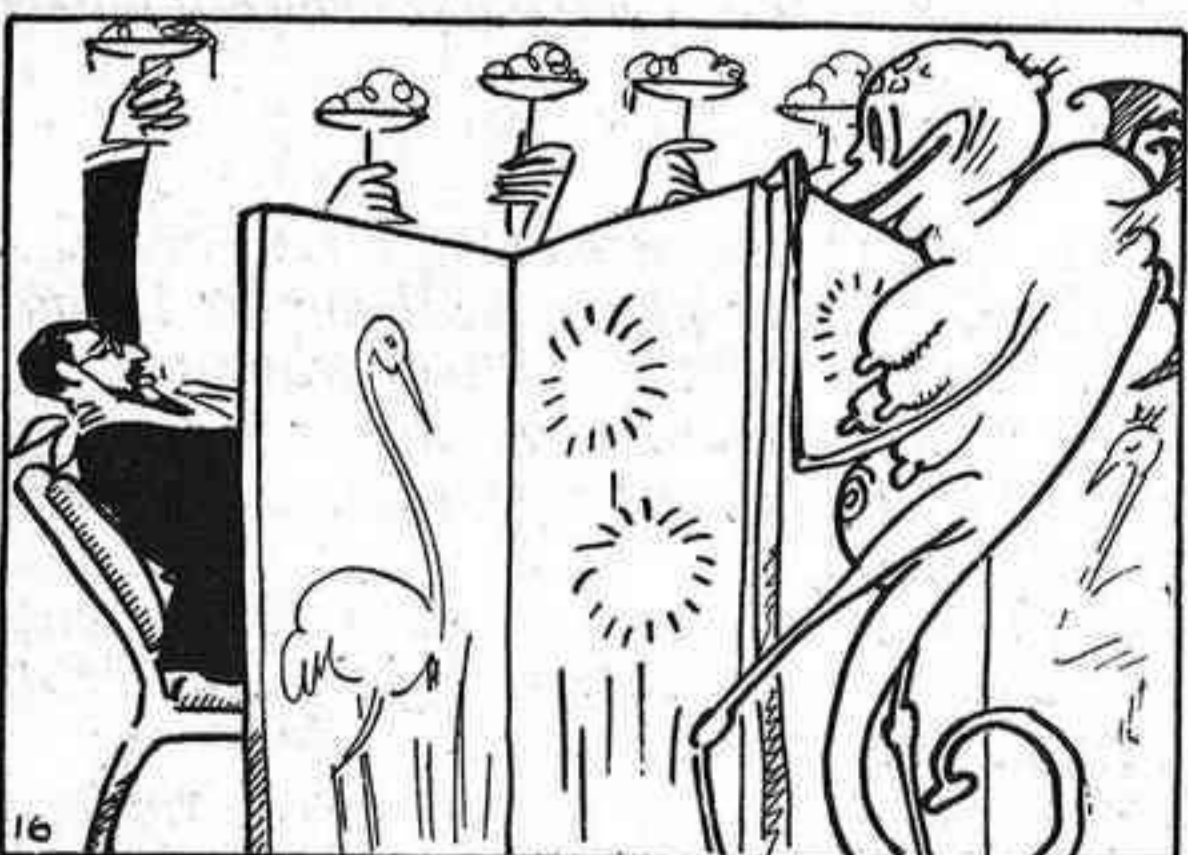
—Pinten la Veritat eixint d'un pou. Pobretal!... Quina veritat més podrida!



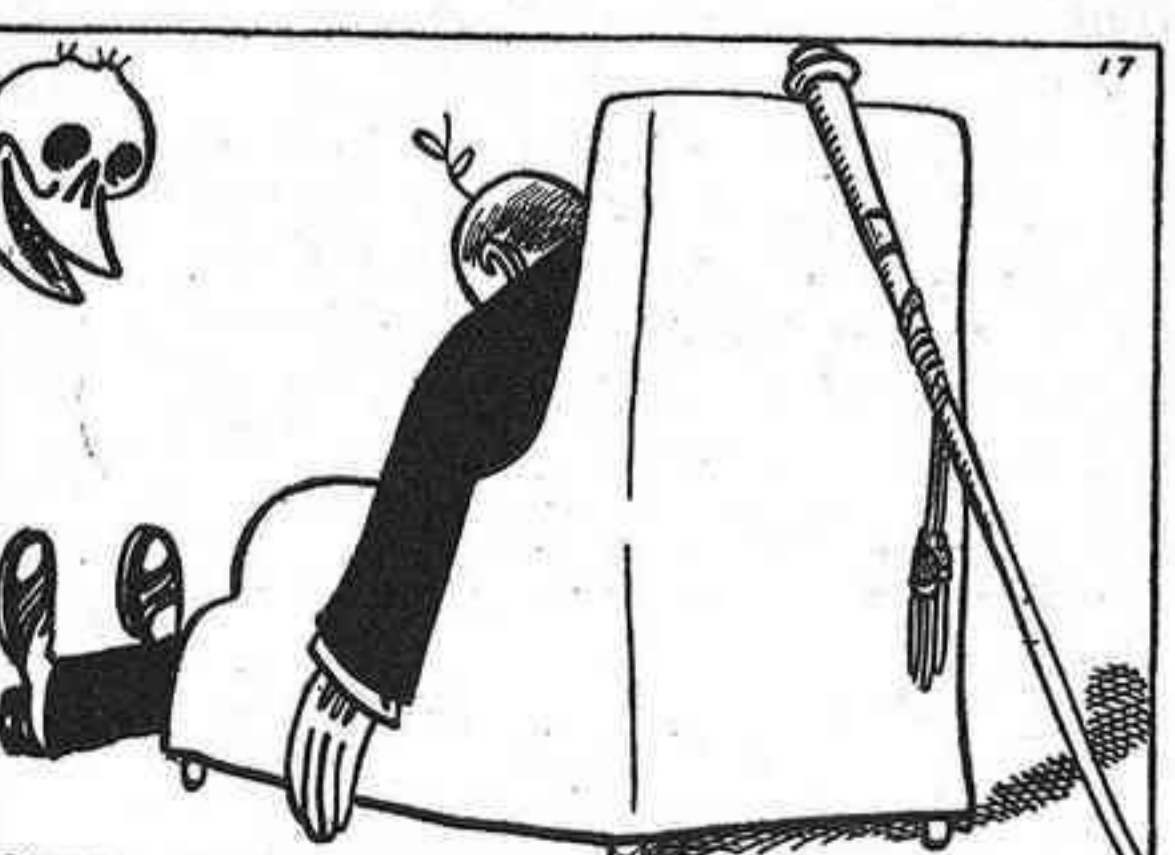
—I quines aigües més galdoses!...



—Mentres tant, els hospitals no disposen ni de matalaços.



—Mentres tant, els senyors regidors no més tenen diners per a xèffis..



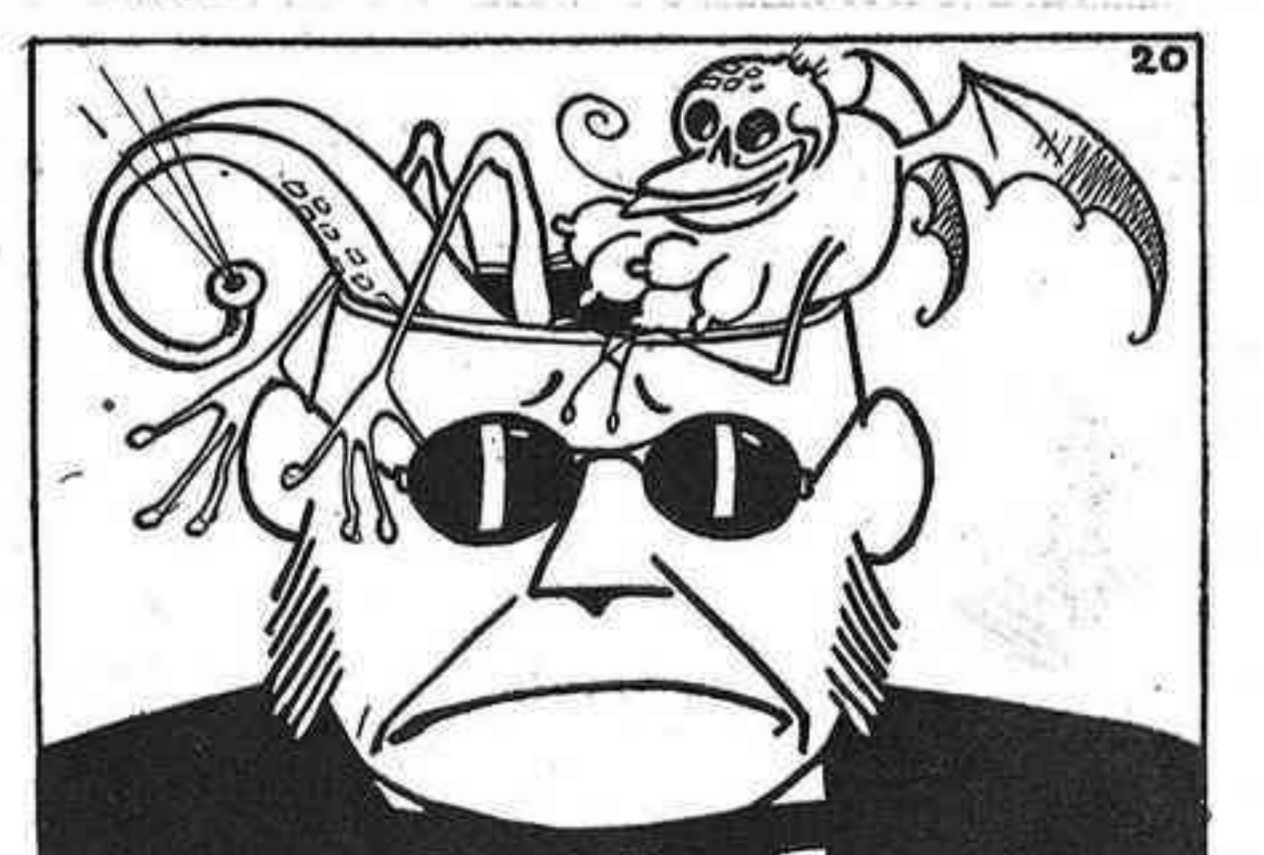
—Mentres tant, les autoritats dormen com uns ben-aventurats...



—Realment, Barcelona és la ciutat ideal, i em deixo a pendre cédula...



—Ja sé que la gent poruga fa bullir l'aigua. Però això durarà quatre dies..



—I jo provisionalment m'amago en un recó del cervell igualit del senyor Esteve, tot dient: aquí és a casa.

motius: per lo de] la separació i per poguer-se casar amb una altra, que, si molt convé, serà protestant, o ni protestarà ni anirà a missa.

Es que n'hi han que juguen a patries, mateix que si juguessin al burro. Si el jòc els convé, juguen amb França, i si no'ls convé, tiren les cartes i es posen al costat d'Alemanya.

* * *

Encara n'hi hà uns altres de mal agraits; però, an aquests, planyem-los, perque són esclaus.

Són alguns partidaris de França, que escriuen a certs periòdics, i que deguent una meitat de la seva cultura a França, també practiquen de germanòfils.

Aquests pobres, perque no'ls despedeixin, tenen de sucra la ploma an el tinter de la redacció on els donen tinta llogada.

*Déu nos en guard d'estar en el séu cas!
Vènen idees, per a comprar sopes.*

XARAU



GALERÍES PARÉS.—Boulevard Petritxol

Exposició Frederic Beltrán

Jo coneixia un senyor que tenia molts i molts diners; el qual per divertir-se tenia plets; posava en guanyar-los tota la seva intel·ligència i bona part de les seves rendes, no s'acovardia ni s'amoinava davant dels contratemps, i així, efectivament, acostumava a sortir-ne triomfant.

Perfectament, doncs en Frederic Beltrán és un altre enyor que també té molts diners, pot-ser no tants com l'altre, però ja voldria avançar-lo de deu cèntims, i que

per entretenir-se pinta. A progressar en el séu art hi posa totes les seves energies de jove, tots els seus cinc sentits mirant-se avui els models del natural i estudiant demà els grans mestres; escolta els consells i parla sempre de pintura que és lo qui li omplena la vida.

Després d'un grapat d'anys de treballar, ha acoblat les seves obres, les ha penjades en les parets de càn Parés que anaven vestides de gala i obrint-nos la porta ens ha dit:

—Apa entrin i vegin lo que sé fer.

De moment tothom va dir lo mateix:

—Carai! Que ha treballat aquest minyó...

Després tots ens posàrem a cercar els defectes de les obres, defectes que, naturalment, hi trobàrem, com en tota cosa humana. Ne sentirem de totes dintre'l saló com n'hem llegides de totes en els diaris. Mare de Déu quins crítics corren! També hi han excepcions, naturalment, però la major part? Vataua!

Bueno, ara diguem-hi la nostra.

A l'entrar, després de saludar a l'amo de la casa o al séu retrat, ens trobem amb dos altres quadros dels quals un, el núm. 22, *San Isidro*, és un paisatge que'ns plau sobremanera, sever, ajustadíssim de color i perfecte de perspectiva, seria una de les obres que triaríem si teníem de triar. Tocant an aquest hi hà el retrat de la senyora viuda de Marezo e hija, respectables dames que crec que són parentes de l'artista. Creiem que ha fet malament en exposar aquesta tela que tots ja coneixíem i que està pintada d'una manera molt diferenta de casi totes les demés.

Aquella *Intimidat*, núm. 4, ens sembla massa *intimidat* de veritat, si al menys la tingués amb un servidor, però com que'l llegir no'ns fa perdre l'escriure, regonec que'l desnúu està molt ben pintat i dibuixat i que'l fons és el millor, pot-ser, de tots els que hi han exposats.

Després hi han les imatges de l'artista i la seva senyora, núm. 25. Aquesta última és molt guapa i ell pot ben anar. La tela està vigorosament pintada. Després ve una senyora molt escotada que no vol veure uns focs artificials que li fan al darrera. Molt ben dibuixat, molt correcte i amb una miqueta massa de blau. *Bueno*, d'això del blau no vui parlar-ne més, però n'hi hà una miqueta massa per tot arreu.

L'anar escotada la senyora anterior era per preparar-nos a la que ve després que va tota nua, núm. 8, és el retrat d'una tal Mirabella que realment està de primera si és conforme l'han pintada. Aquesta tela és, pot-ser, la més important de les exposades i aquella en la qual el pintor ha treballat amb més amor. Les carns són fetes i refetes, en molts llocs, fins a trobar l'entonació i suavitat que l'artista desitjava, els draps del sofà resulten veraderament encertats i si algún defecte haguessim de senyalar, pot-ser seria en el fons, però això no val la pena tractant-se de l'esforç que representa pintar ben pintada una figura de dona de tamany natural i col·locada en una posició (i no més que per la posició) que fa pensar en la *Maja* del senyor Goya.

I ja som a la *Noche Azul*, núm. 1.

El vestit de la coupletista és pot-ser, en nostre concepte, el millor i més vigorós troç de pintura de l'actual exposició; el bust i les cames molt ben tractats, no estàn a l'altura de les robes, i el segon i el tercer termes ens fan una mica l'efecte de cosa inacabada.

Un altre quadro d'empenta és aquell del Pierrot i la dona nua, núm. 28. *El Primogénito*, està molt ben pintat i dibuixat, el perjudica la literatura, és un quadro

que, ja veurà com no m'equivoco, aviat vendran en els aparadors de les cases d'estampes al costat de *El primer beso*, *La prueba* i *Amor fatal*. I això de que'ls seus quadros serveixin per a adornar les sales de les cottes, no ho trobo bé.

El núm. 5, *Fruta de Otoño*, és de primera; molt ben dibuixat sobre tot, i encertat de color igualment, si no fós el blau maleït.

Añadim an això el retrat del senyor Samper, molt ben encaixat i pintat, i després un seguit de teles força importants que marquen el camí de l'artista envers aquestes que acabem de senyalar.

Hi han també un bon nombre de petits estudis de colors brillantíssims, gran moviment i molta gracia i elegancia. Per acabar, citarem aquells dos bodegons que són de lo més bonic de l'exposició, i aquells galls pintats amb extraordinaria valentia.

Felicitem, doncs, al senyor Beltràn i que per molts anys pugui fer semblants i millors obres.

MONI



PRINCIPAL.—Un *Don Juan Tenorio* ben discret va resultar el d'aquest teatre. Protagonista, l'Alexandre Nolla, qui, sense ésser el *Tenori* ideal, demostrà notables condicions per a la interpretació del difícil paperet.

... Les senyores Ferrer i Pla i els senyors Santpere i Delhom varen fer-se aplaudir, també, amb justícia.

— L'endemà de Tots-Sants va acabar-se sobtadament la temporada, quedant al carrer la companyia i tancades les portes del vell casal de les comedies.

I tot són, novament, comentaris de uns i altres.

El nostre teatre és mort! No li han valgut ni els banys de la Garriga.

Altres creuen que, mentres els cartells de funcions catalanes es redactin en castellà, no anirem bé.

Vagin a sapiguer!

Lo real, lo positiu és que el teatre Principal ha fet el darrer badall i l'ha fet precisament en la diada dels morts.

TÍVOLI.—Ara que semblava que la cosa començava a anar bé, ens ha sorprès l'anunci de la despedida de la companyia. Adéu funambulistes i adéu clowns! S'ha acabat el circ eqüestre.

Causa?

Vagin a sapiguer!... La crisi, el tifus, la guerra!...

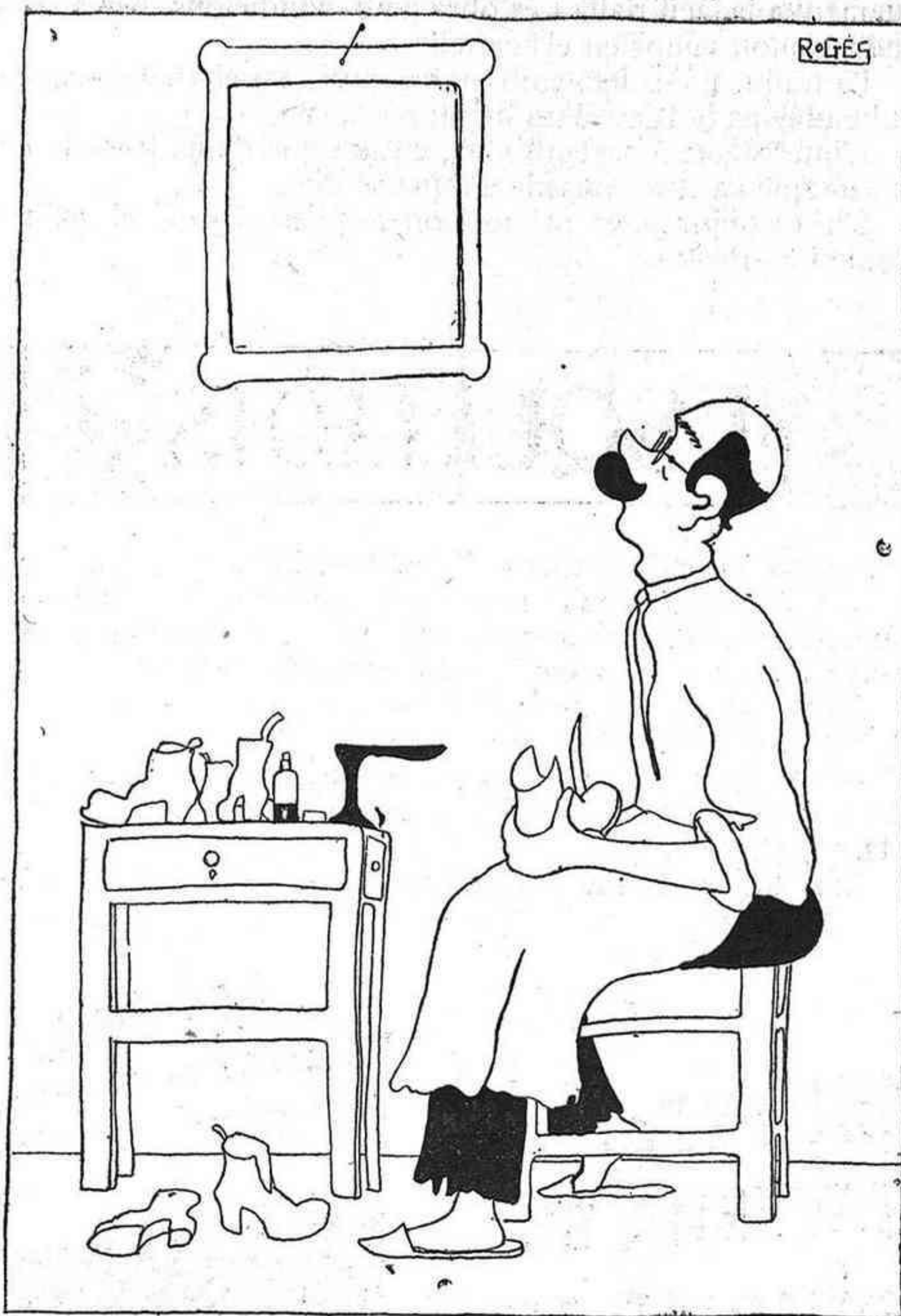
NOVEDADES.—Per a commemorar les 50 representacions de *Maruxa*, va celebrar-se una magna funció en honor de l'autor de la musica, el celebrat mestre Vives, qui fou molt festejat per la nombrosa concorrencia.

L'eminent compositor català va dirigir l'orquestra executant algunes simfonies de conegudes operetes del seu repertori.

— Abans d'ahir, dimecres, degué debutar la genial Borrelli amb la famosa obra de Sudermann, *Magda*.

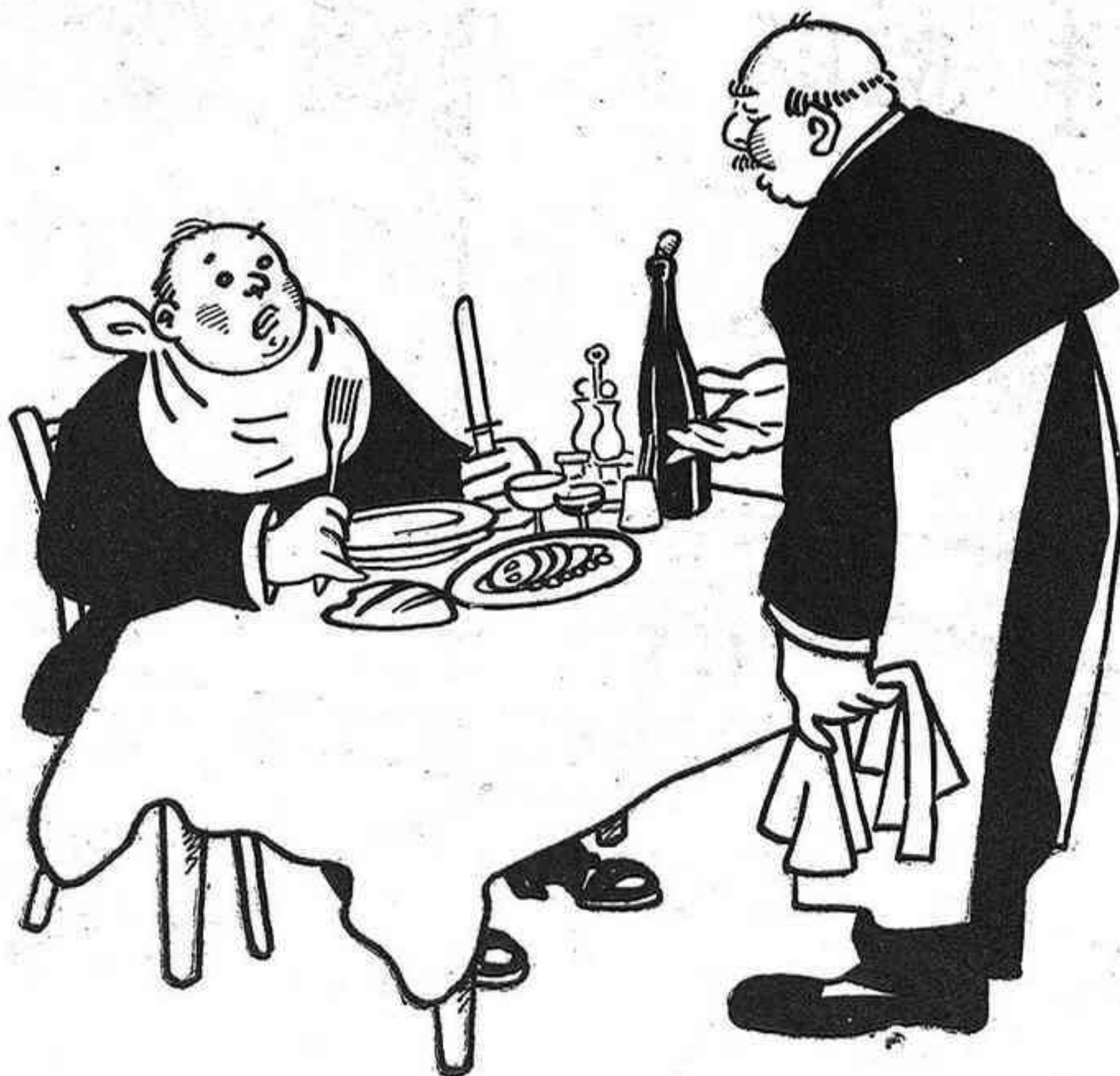
La setmana entrant, els en farà cinc cèntims.

— ESPAÑOL.—Divendres passat va estrenar-se un altre *vaudeville*, *El Príncep de Redolí*, que obtingué una magnífica acollida. Es alegre i picant, però d'una picantor que no repugnen. Més aviat que *vaudeville*, podria dir-se'n una gran comedia d'enredo, com tantes que s'han fet cèlebres, molt ben construïda, atapeïda d'escenes enginyoses i amb un serie de tipus fermes i admirablement dibuixats. Convida conti-



LA COMPETENCIA

—Cada dia, el meu ofici, se posa més malament. ¡Es clar, com que hi hà tants sabates a dintre l'Ajuntament!



LA PRECAUCIÓ

—Per postres, què hi voldrà? Un préssec es-calibat, una poma escaldada o maduixes bullides?

nuament a la fàcil rialla i és obra amb condicions per a sostenir-se molt temps en els cartells.

La traducció és feta amb molta cura i en el diàleg català s'hi endevina la tasca d'un literat conscient.

L'interpretació bastant bona, encara que d'una hora lluny es veia que va ésser posada en quatre dies.

S'hi distingiren, en primer lloc, la Elena Jordi, el galant còmic i en Bozzo.

ESQUELLIOTS

Aqueixa vegada el senyor Fiscal no s'hi ha posat per poc.

Tres dibuixos, *nada menos*, corresponents—tots tres—al número de la setmana passada, ens han sigut denunciats, segons canten papers, «*por injurias al águila imperial.*»

Res!... què s'hi ha de fer?... Es la passa. Als uns la febre els arriba a 37 i mig, als altres els puja a 40.

«No's pot dir d'aquesta aigua no beuré», i es clar, nosaltres vé un dia que'ns trobem assedegats, en bevem... i ja està.

Amb tot, estem tranquils, perquè creien que amb l'ajuda

de la raó i la justícia, la malaltia no passarà d'una senzilla passa.

Amén.

Quan Barcelona està baix la menaça d'una epidemia de tifus, que Déu sab quines proporcions arribarà a pendre;

Quan la miseria s'ensenyoreja de la ciutat, sembrant la desesperació en milers i milers de famílies;

Quan l'Ajuntament confessa que no té un cèntim partit pel mig ni sab com satisfer les seves més elementals necessitats,

A tres senyors regidors se'ls ocorreix presentar al Municipi una proposició demanant:

«Que se estudie un proyecto de alumbrado del salón del nuevo Consistorio que, a la vez que aumente la cantidad de luz, armonice con el estilo de dicho salón y *con la riqueza del mismo...*»

Nosaltres, admirant el dò d'oportunitat d'aquests bons senyors al sortir ara parlant de riqueses, demanem que la seva proposició sigui immediatament aprovada, afegint-li tan sols aquesta petita clàusula:

«Además, pedimos: Que una vez terminada la instalación de dichos aparatos, se festeje su inauguración celebrando el Ayuntamiento, en el propio local, un gran banquete que esté a la altura de la riqueza del salón, a la del nuevo alumbrado y a la de la esplendidez que, pagando el Erario de la ciudad, muestran a todas horas sus ilustrados concejales.»

Va bé?

Quins descobriments fan, de vegades, els nostres diaris!

Sembla que'l ram de Guerra ha consignat 20,000 pessetes per a continuar les obres d'un quartel que estaven sospeses. I amb tan plausible motiu, diu *El Noticiero*:

«Con dicha cantidad, unida a las 20,000 pesetas que estaban ya señaladas, podrá ocuparse el número de obreros que sea posible.»

Mira que tal! S'ocuparan els obrers... que puguin ocupar-se.

Ja'ns dispensarà l'apreciable colega, però, això que diu, lo mateix pot fer-se amb les 20,000 pessetes d'ara que amb les 20,000 d'abans, que amb qualsevol altra quantitat, sigui petita, sigui grossa.

Ara i sempre, el que té—verbi gracia—tres pessetes, sab perfectament que, posat a gastar-les, pot arribar fins a dotze rals.

I el que té quatre pessetes, fins a setze.

Llegim amb veritable satisfacció:

«El Gobierno holandés ha prohibido la exportación de quesos de Holanda.»

Lo qual vol dir que aquí ja no'n vindran més.

Millor!... Menys boles!...

A la «cuenta», Gedeón s'ha encarregat dels assumptes de Barcelona.

O sinó, vagin llegint.



UN TAVERNER PREVISOR

Per a fer bona clientela, no hi hà com fer bon anunci.

GRAN TEATRE DEL LICEO.—Artistes que formen la nova companyia d'òpera



1. Pierrick.—2. Ricardo Stracciari.—3. Mtre. Josep Sabater.—4. Elena Cjirlina.—5. I. Palet.—6. Supervia.—7. Barrientos.—8. Mtre. Franz Beidler.—9. Vincenzo Bettoni.—10. Elsa Raccanelli.—11. Kenia Zary.—12. C. Hidalgo.—13. Titta Rufo.—14. T. Poli-Randacio.—15. Franc.º Bonini.

Havent-se descobert que l'aigua que raja de la font anomenada del Canari (Granvia, cantonada a Clarís) estava contaminada, l'alcalde ha donat l'ordre de que no'n begui ningú.

I per a aconseguir-ho, ¿quina se n'ha pensat?

Ha suprimit l'aigua de la font.

I ademés d'això, ha fet arrencar les aixetes.

Si votos, para qué rejas?

Si rejas, para qué votos?

Des de'l moment que a la font ja no hi anava aigua, ¿quina nosa li feien les aixetes, àngel de Déu?

Nada, lo dit: Gedeón, ets una àliga!..

Els nostres estudiants, per companyerisme amb els de Madrid i Valencia, han fet uns quants dies de *mandanga*.

La *mandanga* ha consistit en fer campana, cridar, intentar fer parar els tramvies i apedregar-se ells amb ells.

La policia, neutral fins a cert punt, ha acabat per a refredar les exaltades passions dels bel·ligerants.

Ave, Andrade!

Som a la diada de Tots Sants.

Al damunt de la taula del menjador una gran plata de panallets.

L'Enriqueta, una nena de sis anys es desespera perquè li han arrencat dues dents i li fa mal la boca.

—No ploris, dona—li diu sa mare.—Les dents rai, ja't tornaràn a sortir.

—Sí, pero no pas abans de dinar!

Ja se'ns acosta l'hora d'ésser feliços.

El nou bisbe doctor Reig té ganes de fer l'entrada triomfal a Barcelona el dia 21 de Novembre.

Home, no!... Massa aviat...

Esperi que se'n vagi els tifus, abans!...

Aniversari.

Dimarts de l'altra setmana va complir-se un any de la pujada d'en Dato al *candelero*.

Els ministerials han celebrat el gran aconteixement amb àpats i discursos

No n'hi havia per menys... Un any!...

I sembla que era ahir, oi?

No; sembla que faci un sigle!

El presupost de gastos de l'Ajuntament per al mes de novembre, arriba a la respectable xifra de cinc mil·lions doscentes vuitanta mil pessetes.

Ja veurem del modo que's distribuiràn aquestes *misses*.

I que no'ns equivocarem, si Déu ho vol.

Per a gastets inútils, cinc mil·lions.

Per a xèflis, doscentes setanta nou mil noucentes noranta set.

I per a combatre els tifus: tres pessetes.

Retall d'un ecoïsta, que's dedica a comentar el temps: Parla de la nit del dilluns:

«Durante la noche el cielo continuó cubierto por una ligera capa de nubes, a través de las cuales, la luna, brillaba mortecina, formando coronas...»

Formando coronas...

Es clar, era la nit dels Morts!

NOTES DE CASA. - De l'acreditada pelleteria «La Siberia» havem rebut un esplèndid catàleg il·lustrat.

Els figurins de pells son elegantíssims.

Al veure aquell bé-de-Déu d'abrigalls, un hom no pot menys d'exclamar:

Les dones que aquest hivern tindran fret és perquè voldràn... o perquè no tindran diners per anar a «La Siberia»

I un hom queda descansat després de parir aqueixa gran filosofia.

Un col·laborador voluntari que firma *Un jove calvo*, ens envia aquesta «castanya pelada» que no tenim inconvenient en inserir-la:

«Quan s'acabi aqueixa guerra,
filla de tan foll deliri,
del seu reialme, el que guanyi,
n'haurà de dir «el cementiri?»

Conformes?

Conformes!

A la porta d'una església un captaire allarga el platet, portant un lletrero al pit que diu «*cego de naixensa*»

Uno senyora li allarga deu cèntims.

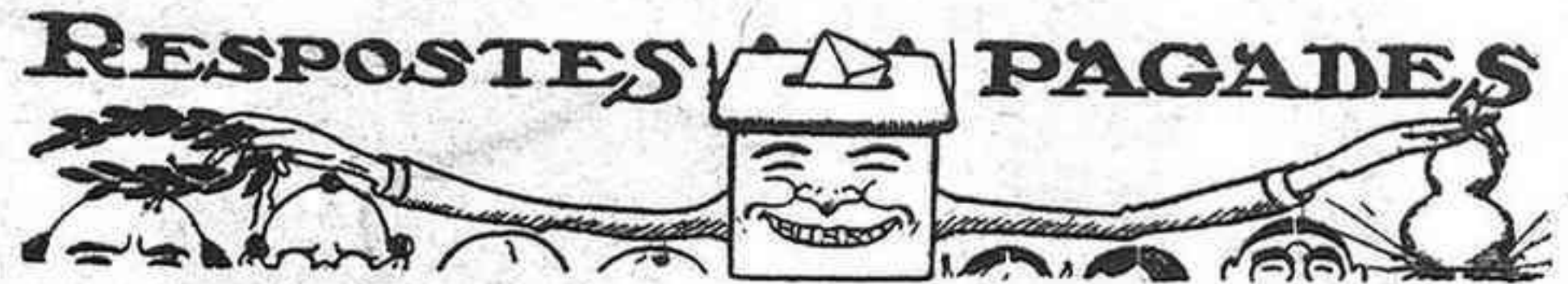
—Gracies, senyora!—fa el pobre.

—Ai, ai! ¿com ho sabeu que soc una senyora?... Aixís digueu que no sou cego.

—Ho soc... però no més d'un ull.

—I jo que us donava deu cèntims!

—Bé doncs, si li sembla, dongui-me'n no més que cinc.



A. G. Th., J. R., Ll. P. de T., P. M., V. C., J. B. i T., P. C. L. J. P. i R. Fura., P. F. G., Pere Prat, J. A. i B., Jordi Català, B. Ramentol, Joan Busquets i Tenas, A. D. P., J. de J. i E. L. Ch.: Rebut els originals que envien amb destí als *almanacs*, i moltes gracies.

E. Sala (a) Noi maco: Alguna cosa s'aprofitarà, si abans no's trenca la neutralitat.—Pepis: Si hi cab, amb molt gust.—Josep Bernet Torras: La forma és molt defectuosa, i és llàstima, perquè alguns dels pensaments són bonics. Pot-ser aprofitarem l'epigrama.—Hermenegildo Parés: La seva constancia, realment, diu molt en favor seu. Vostè arribarà a dibuixar, però ara encara no dibuixa. I si el mestre li diu que sí, l'enganya. Quan dibuixi, envii ninots ben fets, que'ls hi publicarem, i els cobrarà i tot.—Josep Mateu: Les seves faules denoten una magnífica intenció, però res més.—Fink: No'ns aprofita, i perdoni.—Pep Cistellé: Lo més aprofitable és l'epigramàtica, i encara aquesta s'haurà d'arreglar poc o molt.—A. C. i S.: Rebut, i gracies.—Ll. B. i B. Em sembla que no és ocasió i que no està encertat: si realment tenim fè en la patria, hem de creure que aquesta s'ha de defensar sigui com sigui. Llenya als invasors!—Q. R.: No'ns acabem de decidir.—Don Ton: No'ns convenen.—M. Noël: Fluixet.—Antón dels Ases: Entra en cartera, per si de càs.—M. Aleram: De dos, un.—Joan Cusell: No *sirba*.—Un jove calvo: La primera és la millor.—F. Cañameras: Ho sento, però no'ns tenen utilitat.—A. Daroca i Grifols: Lo mateix dec dir-li a vostè.—S. Bis. No tirem llenya al foc, no tirem llenya al foc!...—Lari C. Bages: Els versos no van; la prosa la repassarem amb calma, i veurem.—Josep Ruiz Viñas: Tot això ja s'ha dit, en altra forma, però s'ha dit.—I. Esteva Gili: No farem res aquesta vegada.—E. Valera: Són enginyosos, però no estan ben prinfilats.—V. Castanys: No li asseguro.—Arthur: Doncs... si no hem de renyir, val més que ho deixem córrer.—P. Català: Va bastant bé. Tot depèn de l'espai.—Narcís Margall: Ni el fons ni la forma tenen allò que han de tenir i que fora de desitjar.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ACABA DE PUBLICARSE

EL POPULAR LIBRO

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE ENCICLOPEDIA DE
LA VIDA PRÁCTICA, PARA 1915

EL AÑO EN LA MANO forma un tomo de más de **500** páginas, ilustradas con más de **440** grabados intercalados en el texto.

Crónica gráfica de la **GUERRA EUROPEA**

LA MÚSICA EN LA GUERRA

HIMNOS PATRIÓTICOS DE LAS NACIONES BELIGERANTES

La Marsellesa, Himno nacional francés :-: Himno nacional alemán :-: **Good save the King**, Himno nacional inglés :-: Himno nacional austriaco :-: Himno nacional húngaro :-: Himno nacional servio :-: Himno nacional ruso :-: Himno nacional belga

LAS CUATRO ESTACIONES, por **Lancret** (Museo del Louvre)

PRECIOS: { Edición económica. Ptas. 1'50
id. de lujo, con tapas de tela Ptas. 2'—



OBRA NOVA

SANTIAGO RUSIÑOL

EDICIO POPULAR



L'ENVELLAT DE BAIX

Un tomo

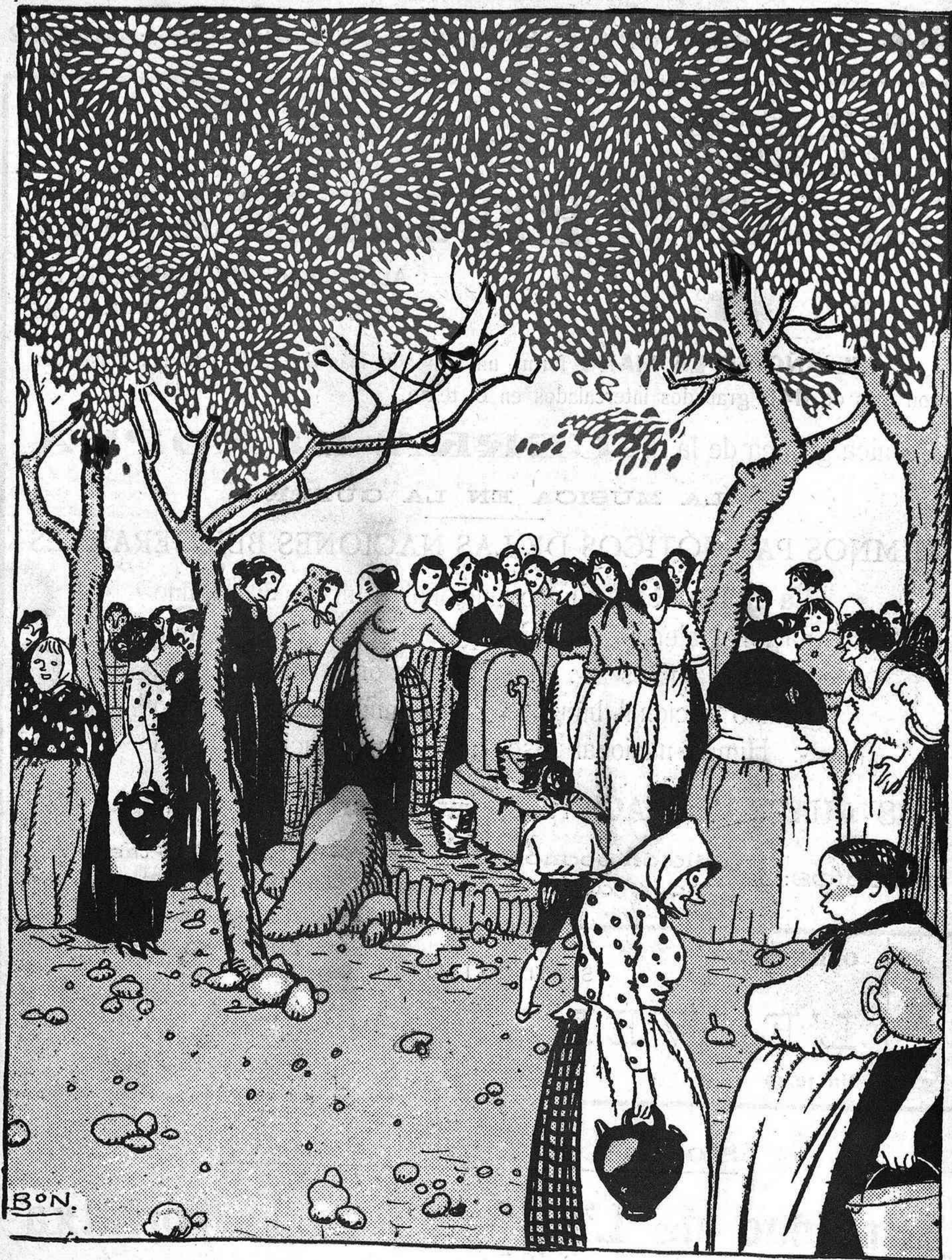
UNA pesseta



Sortirà d'aquí pocs dies

Almanac de L'Esquella de la Torratxa

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.



EL FOCO

—Sí, senyora, sí; tota està infectada. No serveix ni per a rentar.
—Ai, ai!... Els regidors bé s'en renten les mans, segons diuen.